

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22.

Número solt, 25 cts.; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VII

Barcelona 13 Setembre de 1913

Núm. 306

SUMARI

Les plomes i l'ocell.

La força del mite, per MANUEL REVENTÓS.

Sentiment de patria, per JOSEP LLEONART.

Congrés de Dret Català. - Als Advocats de Catalunya, per JOSEP M.ª GICH.

Discurs presidencial dels Jocs Florals d'Olot, per JAUME BOFILL.

D'Excursió dialectal, per P. BARNILS.

Moralitat, per J. M. LOPEZ PICÓ.

«Barcelona i els grans santuaris catalans.»

Sant Joan, per JOSEP CARNER.

La Castedat i el Dever, per G. FEBREO.

De la premsa

Evocacions: Don Jeroni Rosselló, per M. S. OLIVER.

Los tres programas, per L. DE ZU-
LUEA.

Forces vitals.-Les nacions histò-
riques dintre'ls estats moderns.

«Somnis», per JAUME BARRERA.

Ciudades de leyenda.-Gerona, per
CARLOS RAHOLA.

Informació

Mort del Cardenal Vives.—En les festes del
cinquantenari de «Mireio».

Càtedra de la Llengua Catalana.

Acaba de sortir DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons
nostre Dret per Lluís de Peguera,
extractades per
Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Pe-
guera anotat amb la Jurisprudència
catalana.

Les plomes i l'ocell

Els nostres lectors ens perdonaran si, amb tot i la calor que ara fa, els parlem d'una cançó enfadada. Potser és perquè fa calor que es parla d'una crisi patriòtica, per esplaïar el mal humor dient alguna cosa desagradable: i fa tant de temps que això dura que val la pena de dar-hi un parer. Es ver que en aquest istiu hem descobert un alcalde castellanista a Vilafranca i unes quantes noies que parlen en castellà a Moncada, però potser això no són encara indicis ben sòlids per motivar que es parli d'un descoratjament col·lectiu, d'una misèria nacional, d'un moment gairebé de dubte...

Es pot dir que no més es parla del malament que anem, en els periòdics nacionalistes republicans. Estàn realment obsesionats per una crisi, per una malaltia, per uns averanys fatídics que qui sab si es podran contrastar. Pobre Catalunya! la veuen molt acabada. El senyor Llopis i Florejacs, el senyor Ribas i Torredadella, el senyor Maimó i Ventura, el senyor Feliubadaló, el senyor Recasens i Saurina i altres prestigis de la premsa i la oratoria esquerrana ho sostenen amb furor en llurs cassinets minvants i en llur diari exànim que, segons és provat, copia de *La Veu de Catalunya* fins les cròniques de sport (no valia la pena de fer una dissidència!)

Vet-aquí una flaquetat humana ben comprensible, i de la qual no donen pas el primer exemple els nostres malinònics germans de Catalanisme.—Es més vell que l'anar a peu això de que els malalts trobin que fa un airet traïdor, o els ancians sostinguin que el món ja no és allò; o que un diputat provincial de Navacarnero exclami per dintre, al morir, veient passar davant sos ulls el Concurs Agrícola d'on fou vispresident i el Centre Recreatiu on va fer un discurs sobre Cervantes: —Com s'ho farà l'Espanya sense mi?

De fet, tant el senyor Llopis i Florejacs com el senyor Ribas i Torredadella, exactament igual que el senyor Maimó i Ventura, sense deixar el senyor Feliubadaló ni molt menys el senyor Recasens i Saurina, ço que ploren—anc que sí d'una manera no raonada, subliminal—és l'adveniment de la mort llur; dir que el Catalanisme és malalt, en gent que s'havien identificat ells mateixos amb el Catalanisme, no té un sentit dubtós. El Catalanisme com tota força viva i indefinida és eternament canviant: el Dr. Martí i Julià, que és biòleg, prou que

ho explica endebades als de l'Esquerra; més ço que s'esdevé entre els nostres antics companys com entre els homes en general, és que tot aquell qui es trobava en possessió d'una modalitat i s'ha estimat més la modalitat que la vida, es queda renegant, per tal com la vida el deixa corre; i jura que la vida ha comès una veritable equivocació.—El Catalanisme, tothom ho sab, es troba en una enorme possessió de poder, en una possessió de poder tant desproporcionada (si es té en compte la dolorosa, anc que afortunadament mimvants, incultura catalana) que el nostre problema és solament el dels enginyers i no el de l'aigua: en una paraula, hem de crear la patria i no el poble.

Però què saben de patries (patria, creació de cultura) els acreditats oradors i publicistes per dugues vegades esmentats en aquestes ratlles? Llur concepte de patria, és el concepte castellà de la patria, que ells han atribuït a Catalunya: la prova és que tenen el mateix concepte de la gloria (1714, Dos de Mayo) que els enamoren els himnes simbòlics i que per enfervoritzar-se en el sentiment patriòtic no acuden a gaire més litúrgia que la de l'oratoria. I el Catalanisme ja no té son moll actual en tot això, per gloria seva. Ha anat vivint sempre, i la vida sempre millora. Podríem comparar els verbs resplandents de l'Esquerra a un senyor que té un ocell, i amb el major bon natural, posa dolcíssima cura en nodrir-lo i dar-li joia: mes quan vé el delicat període de la muda, recull les plomes despreses, i obre la gavia a l'ocell, dient-li: Tu no ets el ver ocell. No et conec, amb aquest promiçol tant lleig. Ves-te'n. I no et pensis que romanguí frustrat. Un hàbil artista del carrer de Tres Llits em montarà les plomes de tal manera que tindrà l'ocell de debò!

Diem tot això suposant una perfecta recitació i sinceritat en els senyors Llopis i Florejacs, Ribas i Torredadella, Maimó i Ventura, Feliubadaló i Recasens i Saurina. Perquè fóra abominable i delictiu de traïció que aquests brillants oradors i periodistes haguessin parlat de la crisi del Catalanisme no més per poder-se al·liar amb en Lerroux a les pròximes i ja famoses eleccions municipals, seguint el parer de l'Oriol Martorell, fracassat sorollosament per imposició del patriotisme.

La força del mite

He llegit aquests dies un article del professor Schulten de la Universitat de Erlangen sobre «La població rural castellana», aparegut a la *Deutsche Rundschau* del mes passat.

L'autor de l'article ha esmerçat en vuit campanyes d'excavacions a Soria per desenterrar la ciutat i campaments de Numancia, més de dos anys, durant els quals visqué isolat de tota relació que no fos amb gent del país; com a producte de les impressions recollides, ens dóna avui, amb minuciositat tudesca, i amb la terrible ingenuïtat dels savis dedicats a recerques llunyanes, unes notes sobre'ls pagesos castellans, on la observació pintoresca se barreja amb atinades remarques i amb inexplicables errors.

Un propòsit anima l'article de l'arqueòleg alemany, i ell ens l'anuncia a la primera plana. Com a científic vol precisió, vol ajudar a què Espanya sigui coneguda, vol combatre el mite septentrional concretat en els versos famosos:

Fern in Sud die schöne Spanien,
Spanien ist mein Vaterland
wo die Schättingen Kastanien
blühen an des Ebro Strand;

que tant sorpren als qui poden apreciar-ne la difusió i el crèdit que té entre'ls llegidors de noveles, i els petits burgesos sentimentals de Prussia.

Després d'aquesta advertència, quan comencem la lectura creiem realment estar en presència d'un crític d'ull acromàtic en absolut, i que s'esforça en desfer l'equivoc, en matar, en desarrelar del cervell de les *fräulein* sentimentals la llegenda d'una Espanya no apassionada i gitana com la de *Carmen*, sinó d'una Espanya de comedia italiana amb música en els jardins obscurs, fontanes, dances, i que té en l'aire suau l'incerta anyorança de Mignon.

Schulten se les emprèn, per començar, amb una terrible precisió de xifres, i donades, amb les relacions climàtiques, amb l'estructura del sòl, i els terribles «cierzos», i com a bon arqueòleg ens fa saber que això no és nou, i que ho saberen i ho digueren Plim i Strabo i els escriptors romans de naixença espanyola, Marcial, sobre tot. Mes no basta enfonsar el prestigi de la natura-

lesa, s'ha de desfer també el dels homes, i les observacions que fa Schulten sobre'l tipu i vida social de l'altiplanicia castellana, no són menys dures que les que fa de la terra, ni menys exactes, minucioses i irrecusables tampoc. La veracitat terrible, no retrocedeix davant de les més desagradables constatacions; una llista de renecs traduïda a l'alemany, amb variacions per a atenuar-los o intensificar-los. Anècdotes de rústica malícia sobre la vida dels rectors rurals, preus de salaris, sistemes de cultius, episodis de franca animalitat, com el d'una dona alletant uns gocets abandonats al mig del poble; la bàrbara ingenuïtat de les «coplas» i la «jota» del diumenge, són llençades en bloc a la curiositat europea. Espurnen per ci i per llà entre mig d'aquestes informacions les notes etnogràfiques i arqueològiques que l'investigador haurà de desentrotllar en un llibre i que seràn prou, suposa ell, per a convence'ns de l'identitat racial entre'ls berebers nord-africans i la pagesia castellana, els ibers de Soria, en el llenguatge de l'article: la configuració craniana, la conformació dels membres, la resistència per la marxa, la indolència fatalista, el ferotge orgull junt amb rastres de invasions i migracions primitives que's poden trobar en les ceràmiques de diversos jaciments qui marquen la ruta.

Tot el mite de l'Espanya ideal, dels jardins, i les dances, i la murtra, i l'olivera, s'ha desfet. I quan espereu una protesta, al menys l'expressió de tristesa, naturals en qui es troba sitiàt per la desconfiança, espantat de la primitivitat de la vida, anyoradit de les més rudimentaries nocions de confort, sense saber com, el savi alemany se us apareix com la víctima d'un altre mite més fallaciós i ben construït, i que domina avui entre'ls hispanòfils i entre'ls espanyols.

I que el coneixem bé prou, aquest mite! que ens ha invadit bé prou! Es la llegenda mil vegades condemnable i estèril, que alguna excelsa intel·ligència ha posat en circulació, i que cent ridícols epigons han reproduït, palesant-ne la inanitat i el convencionalisme. Es el mite de l'Espanya àrida i africana, dels cavallers i els místics, de les grans cases amb escut nobiliari, jardí abandonat, cambres solitaries i sostres que s'enrunen; és el que en la pintura ens ha donat

els tipus estilitzats sobre paisatges aixerreïts de grandiosa tristesa, és la glorificació de la miseria de la raça, l'*etalage* desvergonyat i sovint per guanyar la gràcia d'un públic frívol dels defectes essencials de la gent d'Espanya, covarda resignació disfregada d'idealisme, pura por a la realitat, al diner, al poder, a tots els instruments de creació de vida culta.

Aquest pobre savi alemany que venia a esclarir posicions com ha sigut víctima d'aquest miratge! Sense recordar-se de la miseria que abans descrivia amb crudelíssim verisme, diu que'l pagès castellà desprecia els diners. Qui pot despreciar ço que no coneix? Gent víctima d'usurers! segons testimoni del mateix Schulten, gent que cantava en versos sense ritme el favor immens que els alemanys excavadors feien al poble amb jornals de 6 rals! L'hospitalitat d'uns pastors li remembra la de la terra dels feacis, a l'arqueòleg, i en els lleures de son treball, llegint Virgili, trobava una resonança de sa lectura en l'arada primitiva dels pagesos.

Serenament és impossible llegir això. No conec crítica més aguda que la que'n feia un amic meu, amb qui llegírem l'article, i que deia: L'única semblança entre la vida dels homes de Soria i la dels feacis, està en que en els dos pobles no corre una pesseta. Però hi ha uns quants milers d'anys entremig, amb un progrés de tècnica ininterromput. La ideologia del Gymnasium, ha portat el llatí i l'arqueòleg a franques aberracions. No és això el que interessa combatre; aquest error caurà per ell mateix; no s'hi atraparà ningú a qui la naixença hagi fet copartípic de la vida social i política dels ibers de Soria. L'altre mite és el perill, el de la Castella zuloaguesca, erma i grandiosa, amb l'Avila, terra de Sants i cavallers, i l'excusar en el fatalisme de la raça la innacció dels qui tenen consciència del problema.

La generació d'escriptors del 98, és en part responsable del mite. Aquest fort Unamuno, que llençà aleshores son «Miera Don Quijote», la més bella acció de sa vida, que'ns contà en ses conferències de Barcelona l'actitut del gran patriota Leopardi, prohibint als estrangers que humiliessin Itàlia, fent almoïna als mendicants, com pot suscriure sos articles posant la vall de «Las Hurdes» com a honra d'Espanya? Ell que segons diuen és un excel·lent administrador de la Universitat que regeix, i pesa en la consciència política de sa ciutat i son poble, perquè dona basa teòrica, perquè justifica una ideologia i un sistema d'obrar que han

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega	Ptes. 35
Tela.	» 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega	Ptes. 45
Tela.	» 55

dut a l'estat que Schulten ens narra als pagesos castellans? No hi ha en això covardia? No és mancar als devers estrictes de patriota cobrir-se amb un bonet de filosof, com un altre jove castellà ha fet, sense condemnar aquest mite, exalçant-lo, fent orgull de la resignació i de la pobresa?

A nosaltres catalans, liguris, segons ell, ens suposa Schulten sense altre Deu que el diner. Miopía semblant cal cercar-la de veritat en la càtedra d'arqueologia d'una universitat alemanya. El nostre paisatge de la costa li sembla formós, però no li du reminiscències de Virgili, ni de l'Odissea. Ens identifica una mica massa depressa als homes del *Midi* francès. Però constata la oposició que En Maragall va resoldre en son cant dels Hispans, de les costes d'Espanya i son interior; i parlant-ne judica que aquesta oposició ha de resoldre un dia el problema d'Espanya. Aleshores aquells homes que no mengen però es diuen «caballeros» per a escometre's, aquells pagesos que desprecien el diner i fan un jornal de 14 hores per sis rals el qui podria treballar en les excavacions, aquells pastors que mengen pa de glans, aquells *hidalgos* que ofereixen amb *grandeza* (diguem-ho a la alemanya) la hospitalitat d'unes cases inhospitalaries, que mantenen, per toçuderia, en l'error la seva terra, sotmesa als cacics polítics, a les injustícies de la riquesa agrària, i tota la opressora inèrcia d'un estat fosilitzat i una organització caduca, desapareixeràn de l'exercici del poder per a cedir-nos-el a nosaltres els liguris, cridaners utilitaris, ambiciosos i moguts, o als vascos i asturians, homes d'empresa, forts i fanàtics tocats d'una ramalada de puritanisme i anglesisme...

El professor Schulten arriba a profetitzar que la guerra del Riff serà la última

sortida de Don Quixot, l'últim fet de l'«hidalgo» espanyol. Precisament els «hidalgos» rezeien d'aquesta guerra, perquè es parla de mines, carrils i sindicats. Conec un català, D. Guillelm Graell, que ha esmerçat bona part de sa energia, una mica dispersa, però sempre abundant, inestroncable, en combatre el mite castellà, l'hidalgo, noble idea cobertora de miseria nacional que no hauríem de nomenar mai, sinó combatre en secret. M'agradaria saber què en pensa ell de la guerra del Riff en relació amb l'«hidalgo», si és producte de son esperit, o d'un altre, de l'oposat.

En presència d'aquest conflicte futur, i en son concepte futur immediat, Schulten se pregunta per quina de les forces enfront, ha d'estar ell. El crític respon: de cor estic amb els pagesos de Soria, amb els «hidalgos» fbers; però en política ha de fallar la raó i no el sentiment. I la raó, si Espanya s'ha d'incorporar a Europa, si Africa ha de començar a l'Estret i no als Pirineus, vol el domini de l'esperit polític de la perifèria espanyola, sobre'l del centre que fins avui l'ha dominada.

Aquest final de l'article, com el seu començament, ens fan deplorar més la deformació del criteri del savi alemany pel mite de l'Espanya vella, i ens obliguen a estendre a totes les esferes de la nostra vida la no resignació que en certa esfera, la de l'art, han oposat els nostres homes al mite de Castella.

MANUEL REVENTÓS

RON BACARDI

Sentiment de patria

I

Vull desentranyar el sentiment de patria que viu en mi.

Ara no sé res d'història, d'idea política, de voluntat de construir artísticament, i escolto purament el bon instint filial que ja devia ésser dins meu quan ni cap llibre, ni cap delit de poesia havien acolorat, no sempre amb la puresa a ella escaienta, la deïu del meu bon instint humà fent via cap a l'infinit.

Parant l'orella a la remor d'aquesta deïu, viva en el racer més incontaminat del meu esperit, en el pols més entranyablement humà de la meua argila, tinc de confessar que la emoció d'això amorós que confegim amb el nom de patria, me la dóna la configuració de la nostra terra abans que no pas els aplecs dels homes que'n són fills.

Vull afigurar-me que han desaparegut els homes i el seu renou d'aquesta terra nostra, però que ha quedat ella sencera, amb el sospir del mar fidel al peu de les roques o davant de la plana franca, amb les comes desplegant-se no lluny, rosses, o vestides del bosc seriós o de la vinya alegre, i asseguts al seu lloc de sempre les masies rosses, o el monestir que's fon tant bé amb el color de la terra; amb els arbres i les aigües obediències, i amb l'aire conegut plè de les clors i les flaires i els contactes avesats al

meu sentit. Ni un home enlloc. En aquest desert jo hi sentiria viva la sublim forma natural de la patria, la seva incorporació in substituïble.

I a l'inrevés, m'imagino que un dia són esborrats els contorns coneguts de la nostra terra, esbarriats i alterats els seus elements, però que els aplecs aqueferats, contendents i parladors dels germans de patria s'hi mouen encara. Doncs bé, no tinc pas fe que ells m'encorporessin la idea de la patria amb la enteresa que me la dóna la configuració de la nostra terra. Desapareguda aquesta, ni art ni pensament catalans serien prou a reemplaçar en mi el caient maternal, inviolable, de la terra. Sense aquest patró de perennitat i pur origen al qual refereixo formes i pensaments, el religiós millor que cap altre, i els estimo segons els senti més o menys acostats a l'amor infinit que em neix del contacte amb aital tipus terrenal i les formes i els pensaments que serien per ells sols, esborrada la terra mare que era el secret sublim de l'harmonia?

En ella, la terra de Catalunya, trobo com la deïu i la llum primera de l'espiritual. Les creacions dels meus germans en formes o paraules em són una mena de resplendors i memòries d'ella. I encara que la terra no se m'expressi en senyals tant concretes i entenedores com els pensaments dels meus germans, en la terra catalana s'hi aficiona

més el meu sentiment de patria perquè hi visc més directament de l'infinit; el meu sentiment de patria toca al religiós.

Soc a la carretera, oberta a la altura i a l'abím, a la falda de la netedat balsàmica dels pins, que omple les onades de l'aire, al marge dels camps de rostoll que els peus amen sentir cruixir durament i trencar-se sota seu, en la soletat. Els esglaons de conreu, més enllà, tenen arbres de brancam aixamplat; assota, el cingle. M'hi aboco. Sento llunyana l'aigua que cau en petits saltants d'una blancor de llet, llet de la terra. Hi viuen aprop pomells d'arbres afuats que solliciten la altura, pomells d'arbres en desmai que solliciten l'aigua amb tot el seu còs.

I ara miro amunt, part en dalt de les comes vestides de gleua flonja, on es perden els camins. Allí la muntanya es veu d'una rossor celestial i nua com si ja visqués fora de terra. La roca en un parell d'indrets clapa la rossor d'un blanc de marbre. Per allà dalt, si un arbre s'hi arrisca el vent regnant deu senyalar les seves branques amb una fuga permanent que és la bandera del seu imperi en mig de la calma, i al cim del cim el pedruscall surt netament despulcat sota la escombra del vent.

A mig aire d'aquell món, els habitants de les ribes del riu en la vall grandiosa i polida d'humitat, saben afigurar-hi a temporades de l'any el moltonejar dels remats i conèixer entre la rossor celestial l'altra rossor de la tenda aplanada dels pastor.

Aquí, i no és l'esteta sinó el fill qui parla, hi ha el secret de l'amor de patria. L'original i l'invariable de la patria els respiro aquí en la forma natural de la meua terra. Ara s'acosten uns homes de tornada d'un aplec, amb un cant d'històriques reivindicacions a la gargamella, sota una bandera que encara massa vol dir repte. Feu via, aneu, pareu de cantar, plegueu la bandera; la contra és aquí fora de lloc. ¿No ho veieu que la patria ja hi és viva en una forma pacífica, incommovible? Deixeu parlar la terra.

Es que hi ha dos temperaments de patria, em diu, un que és Perennitat, i un altre que és Necessitat i que viu de la acció, i tu sents la patria en la primera forma mística.

Potser teniu raó, perquè en la ciutat la forma de patria l'hi trobo molt esborrada i això serà que allí la patria s'hi manifesta en la forma de renovació i de lluita i no de Perennitat. Però fins en mig del desencadenament remorós de la acció ciutadana hi sento prevaldre el sentiment meu de la patria a l'adonar-me que les formes i els pensaments que ressurreixen purament catalans de entre'l renou ens els han duts uns homes que tenen el seu origen, immediat alguns i altres gairebé, en els paratges naturals, a muntanya, al cor de la terra-mare, que la duen a la sang; i que així ella és el patró originari i el més pur de la patria ve d'ella, i la flor de la ciutat també.

Parla tu sol en mi, instint de patria originaria incommovible: terres i marines, plà i muntanya, fecondadora del pensament serà, on la terra és inspiradora de religiós com el mateix temple.

Per tota tasca espiritual al menys, en tu vindrem a omplir-nos i no en aquella acció i lluita que són una forma transitoria que cerca tant mateix esdevenir perennal segons el patró de la terra-mare. Tot el que va a fins perennals es reclama.

La meua patria la veig, doncs, com un

anar i venir del Perennal a l'Inevitable per acostar-se a la pau típica dels purs orígens.

La forma de la patria la trobo, doncs, en la configuració de la terra catalana en els seus llocs de més puresa natural. Però aquesta forma, anc que als meus ulls, per

escalf d'amor m'aparegui espiritualitzada no és encara l'esperit de la patria. D'ell somniaré una altra hora.

JOSEP LLEONART

Congrés de Dret català

Als Advocats de Catalunya

El Congrés de Metges de llengua catalana és d'una gran exemplaritat per a nosaltres, els advocats, els que dediquem nostra activitat a les tasques del Dret. Ells, els metges catalans, s'han sabut aplegar en Congrés sens altre lligam que el de la llengua, que, al fi i al cap, respecte al objecte del Congrés és d'una finalitat secundària. Per què nosaltres, els juristes, no ens hi juntem en Congrés? Tenim, respecte del mateix, la finalitat secundària de la llengua (com els metges) i, ultra això, la finalitat principal, substancial, del Dret.

El dipòsit de Dret català és sagrat. I ha sigut confiat a nostres mans. Tenim en ell el teixit que ha lligat durant molts segles les relacions socials dels catalans i que, respecte a la manifestació dels drets subjectius, encara les regula avui en gran part. Per què, doncs, no hem de fer els possibles per a conservar-lo, augmentar-lo i perfeccionar-lo? Es que no fent-ho no caurà una gran responsabilitat damunt nosaltres?

El dia en que el Dret català caigués s'hauria donat el cop de mort a la nacionalitat catalana. Perquè el del Dret és sempre el vincle més fort que lliga els pobles ja que és la resultant d'un conjunt d'altres vincles. Quan un poble deixa morir el seu Dret és que aquest poble ja no té una tradició pròpia en la constitució de la família, en la vida contractual civil, en la seva vida individual (*subjectiva*, com diria Duguit) ja que, en últim terme, la individualitat és ço que dona motllo especial als pobles.

Afortunadament, nostre Dret creix. I si per un costat nostra vida de relació s'adapta a ço que les corrents de Dret públic i de Dret mercantil exigeixen, per altre, la vida contractual, de família, de successió, troba cada dia noves formes, arrencades dels nostres costums, en què manifestar-se.

Emperò, amb això no n'hi hà prou. Perquè si amb aquest treball de la vida espontània, que flueix naturalment del nostre viure social, no se li dona una musculatura científica, no s'arribarà mai a incorporar-lo a l'organisme del Dret reconegut, del Dret que es perpetua i que, a la curta o a la llarga, entra en la llei.

Es veritat que nostre Dret, malauradament, no té avui correspondència en la legislació. Tant sols la jurisprudència és la seva font de moviment, de renovació, unes vegades, de mort, altres. I aquest és un argument més que ha d'estimular els catalans a procurar per tots els medis el progrés científic del Dret nostre. Perquè, si no el fem avançar en l'esfera científica, quina altra esfera li queda per a desenrotllar-se?

N'hi ha prou en recullir les batgeries de la vida real. El dret s'elabora vivint la vida social. I aquesta no pot ésser mai modificada per la correspondència o no correspon-

dència amb la *Gaceta*. Des que una norma jurídica té les primeres manifestacions dins la massa *amorfa*, fins que dita norma es converteix en llei, hi ha un espai immens, una distància grandíssima, que omple la costum. La funció de la llei, diu En Giner, no és més que *un cas particular* de l'acció de l'home sobre l'home, de la vida legal de regulació social. I no's pot afirmar mai que una llei sigui llei, si abans no hi ha hagut el conjunt viu, orgànic del poble, que l'hagi viscuda, afirma En Costa. Què hi fa, doncs, que nostre Dret no pugui cristalitzar en lleis si nosaltres podem recullir aquest Dret des que's manifesta i portar-lo pels viarans de la costum i de la ciència, fins a les portes mateixes del Parlament?

El còs social és qui treballa el Dret (en això coincideixen des de Savigny fins a Rousseau, segons nota ja En Giner en les seves notes a la *Enciclopedia jurídica* de l'Ahrens). Doncs si després el legislador coneix sa obligació i tota la finalitat social d'aquesta, ja farà que la llei sigui obra no d'una reflexió abstracta, sinó d'una reflexió exercitada damunt els materials que li ofereix la història. De la llei, avui, ja no se n'esperen prodigis, sinó traducció de realitats.

I si el que hem dit pot constituir materia de meditació en ço que a nostre Dret (le-

gal) futur pot referir-se, quant no puja de grau l'obligació de la conservació i valoració exacte del Dret català anterior a *Nova-Planta* que ja tenim elaborat?

No soc jo dels qui tinc fe cega en la tasca dels Congressos. El Congrés modern no és més que un lloc per a realitzar intercanvi d'idees i per a estimular a treballar. Quan s'ha treballat ja, quan se porta tasca feta, allavors és quan el Congrés pot donar algun resultat.

En nostre cas, no hi ha tasca en aquest sentit? Es indubtable. Però com que no podem estendre'ns més en aquestes consideracions, tanquem l'article dient que un Congrés de Dret català portaria els següents aventatges:

Primer: Conservació del Dret nostre, ja en l'esfera científica, ja en la mateixa esfera dels Tribunals, puix altre serà el respecte que aquests tindran el dia en que vegin que nosaltres, els advocats catalans, i junt amb nosaltres la opinió de Catalunya, som els primers en respectar-lo.

Segon. Renovació del Dret per l'estudi de les costums i pràctiques jurídiques.

Tercer. Contribuir, en aquest aspecte, a l'obra grandiosa de reconstrucció de nostra nacionalitat.

I repetim-ho: si els metges poden reunir-se en Congrés units tant sols pel vincle extern (extern des del punt de vista del Congrés) de la llengua, ¿quant més no podríem fer-ho nosaltres, units per la llengua i per l'objecte del Congrés, el Dret català?

No fem més que llençar la iniciativa. Als advocats catalans, als catalans tots, a la premsa toca, en tot cas, recollir-la i donar-li vida de realitat.

JOSEP M. GICH

Bellmunt (Falset) Setembre de 1913.

Discurs Presidencial dels Jocs Florals d'Olot

Senyores,
Senyors:

L'invitació d'ocupar aquesta presidència del Certamen olotí que tantes personalitats acceptaren, abans que jo, com un alt honor, era per mi la veu de la terra manyaga i plena de recorts sacratíssims. Abandonant-me a l'encant d'escollar-la, acceptí l'ofertament, sense capir tal vegada prou la responsabilitat d'aqueixa temporal i gloriosa investidura. Ja està fet.

Els Jocs Florals de Barcelona, fruit d'una inspiració providencial, foren ideats com una festa provinciana. L'únic detall revelador de la seva posterior fesomia fou l'ús exclusiu de la llengua catalana que, per consell del Pros Milà i Fontanals, els seus iniciadors establiren. Catalunya, però, els omplia tot d'una amb el seu esperit i aviat arribaren a ser intensament nacionalistes—polítics i tot—amb retòriques caldes que portaven, sense esperar-s'ho molts dels qui n'abusa-

ven, al ressorgir vigorosíssim de la nostra nacionalitat.

Perque eren una cosa viva, perque responien a un imperatiu d'actualitat, els Jocs Florals de Barcelona es multiplicaren escampant-se progressivament per tot Catalunya. Un dels primers i més esponsorosos exemplars que escal-laren en aquesta general floradissa fou el certamen anyal de la capitalitat olotina. Molt degué contribuir a que prosperés el medi favorable que l'envoltava. Malgrat el pul-lular viciós de Jocs Florals en viles i poblets, cal regoneixer que són aquests una festa civilíssima i que no tots els terrers per lo tant són aptes pel seu expandiment. Viles i ciutats hi ha, amb milers i milers d'ànimes que difícilment arriben a senyorejar com una veritable capital. D'elles, quan els compliments cerquen un elogi, no se'n poden fer més que lloances fragmentàries. No així Olot. Olot és una bella capital, amb una hegemonia ben de-

finida, amb un aire personalíssim, amb una integralitat corpredora. Dona bo trovar-s'hi: té una mica de tot—tradició, riquesa, art, indústria, agricultura, parcs i jardins i places i museus i mercats i fires i unes aigües i un paisatge únics—.

Heus aquí l'explicació de l'èxit d'aquest Certamen. Mentre d'altres vegetaven anguniosament o s'ufanaven amb vilipendi, el Certamen d'Olot seguia el curs de la vida catalana; quan els Jocs Florals eren gairebé no més que una festa patriòtica, els d'aquí donaven notes tant sensacionals com, per exemple, el discurs presidencial del Mestre en Gai Saber D. Francesc Matheu, declarat per tots els *separatistes* de Catalunya.

Mes ara, venturosament, els Jocs Florals no han de suplir deficiències de la política. Avui en dia la nostra terra té polítics eminents i té grans partits i el Nacionalisme és en ben expertes i diligents mans. Ja els Jocs Florals no han de ser un bazar, i poden concretar-se a ço que constitueix la seva peculiar naturalesa de festa d'art, de certamen de poesia. Aquest és el camí que cal que segueixin per si no volen raure en un formalisme encarcerat, en una rutina buida, en un recurs, massa gastat, de comissions organitzadores de Festes Majors.

Es clar que semblant dignificació dels Jocs Florals imposa una selecció, el sacrifici de moltes d'aquestes festivitats que, sense relleu propi, no passen d'un número de programa. Però, en canvi, els qui reixen de la prova, els qui sapiguen adaptar-se a la nova orientació, poden assolir glorioses destinacions i desenrotllar amb la protecció de la llengua i de la poesia una labor essencial-

ment nacionalista, anc que despullada de tota faramalla política, que en semblants festes és com una mena d'adulteració, com una senyal de pedestisme, com un malgastament en calòric d'energíes que, ben esmersades, intensificaríen més i més la potencia lluminosa del esclat poètic.

El Certamen d'Olot és dels pocs que han de perdurar, que tenen lloc senyalat a n'aquesta tasca dels professionals de la literatura i de les arts. Per ser capital veritable—ço és, per tenir-ne l'esperit i les obres,—pel seu paisatge sense parió—acadèmic i educatiu, per dir-ho així—on acuden tots, tots els pintors de la nostra terra, Olot mereix la gloria d'una institució que arribarà a secular, Olot té el sacratíssim deure de depurar el seu certamen, especialitzant-lo, convertint-lo, per exemple, en Jocs Florals on es canti la terra i les muntanyes i els boscos i les deus i les belles prades i els camps i les hortes... No li cal, per esdevenir exemplar, imitar Barcelona. Pocs premis i dignes, una especial cura en la tria dels jurats, alliberar-se dels motllos antiquats, no fent obligatori el convencionalisme inútil de l'anònim, això bastaria per completar una festa que, de tant perfecta, no caldria que fos anyal, anc que sí periòdica.

I ara, Senyores, Senyors: perdoneu que, dut pels meus entusiasmes en favor de la poesia i les lletres catalanes; per la suavíssima amor de la terra de ma naixença us hagi entretingut amb disquisicions tal volta massa llargues pels qui, com vosaltres, esperen freturosos la regalada maina dels poetes.

J. BOFILL

D'Excursió dialectal

VIII

Puigcerdà! Veu's-aquí l'última etapa de nostra darrera enquesta filològica. Aquí on les llengües oficialment s'afronten no podem deixar de dur a compliment un petit estudi, estudi que resulta prou interessant i es fa comparable al complert en diferents localitats de la frontera catalana-aragonesa. Mes allí parlavem de frontera lingüística i aquí hem de parlar més aviat de frontera política, per més que l'una i l'altra semblin apoiar-se de tal manera que no és lluny el temps en que malauradament les haurem de considerar identificades. El bon amic filòleg Dr. Antoni Griera, qui venint d'excursió de part de la Catalunya francesa ens ha visitat en nostre camp d'estudi, i amb el qual hem passat comptes de la feina feta i hem canviat impressions de viatge, ens facilita les següents perquè en fem la corresponent nota.

Al traspassar la frontera política, un se troba amb gent d'un altre Estat que parlen la nostra llengua: són els catalans de França que ja fa més de dos segles que viuen separats d'Espanya. Aquell qui vol estudiar la parla vivent, no deixa de trobar-hi un camp ben interessant d'experimentació filològica, ja per l'estat actual de la llengua, ja per la condició psicològica del poble que la parla.

Si no sabíem que la manifestació de la vida nacional d'un poble se pot apreciar per la parla, l'estudi del parlar del Rosselló ens ho revelaria.

L'anexió del Rosselló a França ha sigut fatal per als catalans desmembrats de Catalunya. L'estat francès, dominador hàbil, que acaba d'aniquilar la vida nacional de tot el migdia, està ja en les darreries de l'aniquilament de l'esperit nacional català de la Catalunya francesa. París és el tot per a tots els francesos i per a tota la França; París és el portaveu de la vida espiritual i material de tot França, inclosa la Catalunya fran-

cesa. Aquesta ha vist sempre en l'Estat francès i en totes les seves institucions un amic que patrocina l'esplendor de la seva terra, la salvació nacional, com els pobles castellans tot ho esperen de Madrid i de l'Estat. Nosaltres, en canvi, en l'Estat hi veiem un enemic fracassat que per a tots els medis volia imposar-nos la seva hegemonia per tots els medis i mai ha pogut.

L'escola francesa ha exercit i exerceix una tal influència contra el català, que moltes són les famílies que ja en la llar i tot han abdicat del català, que per ells resulta un *greu* obstacle si han d'aprendre l'accent parisenc, tant desitjat, i que no poden adquirir, per més esforços que facin, resultant sempre *medional* davant del francès del nord.

Amb l'escola i les vies de comunicació, fins en els més petits pobles, amb els progressos de l'indústria i comerç, ha penetrat una munió tant gran de mots francesos en el català de França, que pot ben dir-se que el català de França està amenaçat de mort.

Al costat d'aquesta deformació tant ràpida, trobem que'l català francès ha conservat una capa vella d'antics mots, un vocabulari preciós idèntic al mallorquí, presentant-nos una etapa de l'estat de la llengua catalana en el segle IV.

L'esperit francès acaba de matar l'ànima catalana del Rosselló, i el més deplorable és que això succeeixi sense que'ls rossellonesos se'n donguin verdader compte. Pels carrers de Perpinyà difícilment hi sentireu conversar en català; fins la més humil criada. vol parlar en francès, a l'anar a fer les seves compres. La majoria de persones de il·lustració, ni a ciutat ni en els petits vilatges vos voldrà parlar en català; el català per ells és una cosa massa baixa. Sovint vos trobareu amb aquesta gent que, sabent parlar el català, vos respondrà sempre en francès, per més que'ls parlieu en català. L'idea del valor del català són escasses les persones que la tenen, i aquestes són precisament les que dediquen les seves energies a l'estudi del gloriós passat del Rosselló, i els literats regionals que senten un gran aclaparament perquè ni el poble ni la gent il·lustrada els responen.

El francès és el bò, el noble, el millor. La literatura i el teatre són francesos; cap manifestació d'art regional se troba al Rosselló, fill de la cultura francesa. Quan entorn de Sant Joan de Perpinyà o d'Elna veiem les ridícoles produccions d'un francesisme migrat, pensem que el Rosselló va per mal camí; la moda de ciutat li ha posat un habillament que de brau pagès de muntanya l'ha convertit en viciat monobre de l'Estat francès, i el més greu és que quan tindrà consciència del tort comès se'n voldrà arrependir i no hi serà a temps.

P. BARNILS

Puigcerdà 22 Juliol 1913.

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella**. —Carme (Davant de Betlem).

ROYAL

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆
RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

Moralitats

A Josep M.ª Capdevila

De les formigues i les cigales.

Ara que'ls temps no estàn per canturies, ja no canten les cigales a l'istiu.

Mes, s'en queixen les formigues i diuen:

—Que fa de mal treballar sense una mica de cançó que'ns ajudi!

Del mussol i del lloro.

Pensa el mussol del lloro:

—Ja s'ha deixat influir per l'oratoria estúpida dels homes.

I el lloro del mussol:

—Sempre serà un incomprès!

Del bust i l'eura.

El bust li diu:

—Jo soc gloriós.

I l'eura li respón:

—Sí, però jo amago les teves vergonyes.

Dels peixos.

Dintre l'estany, brillen totes les estrelles de la nit.

I els peixos endormiscats, somnien:

—Quantes molles de pa, avui!

De les nines de cartró.

El burgés, davant la nina de cartró, diu:

—Li falta expressió a n'aquesta nina.

N'he vistès que sembla que parlin...

La nina, escoltant-lo:

—Romàntic!

Del mul de sinia i l'ànec.

El mul:

—Jo prou sento remors llunyanes, però mai hi acabem d'arribar!

L'ànec:

—Què diu aqueix poeta?

De l'ubriac i la seva ombra.

Com que fa lluna i cau de ple damunt les lloses del carrer, heu's-aquí que al darrera dels passos insegurs de l'ubriac hi va la seva ombra insegura.

I ell que sí, girant-se, li deia, diu:

—Al menys sapiguessis estar-te quieta, tu!

D'un arbricó i de l'amor.

Damunt d'un tendre arbricó, gravem, amor meu, el senyal del nostre amor:—Dues mans juntes i un sol cor.

Veurem créixer l'arbre, i créixeràn els se-

nyals del nostre amor:—Dues mans juntes i un sol cor.

Tot serà ú, l'arbre i el senyal del nostre amor. I créixeràn, encara, després de nostra mort

—Dues mans juntes i un sol cor.

De l'home pedant, del savi i de l'ase.

Un home pedant, vulgues no vulgues, es ficà a la testa la deria d'ensenyar a l'ase d'enraonar.

I l'ase, es clar, no n'aprenia.

Heu's-aquí que un jorn, el savi, veient els tràfics de l'home pedant prop de l'ase, li deia, diu:

—Aprèn, tu, de l'ase a callar.

De la molinera, la lluna i el vianant.

La molinera, blanca de pols de farina, totes les nits de lluna s'emmiralla en el rierol. I és clar, dins de l'aigua hi ha la lluna blanca, pàlida i rodona.

Mes la molinera qui no se'n recorda de la lluna, pensa:

—Què blanca soc i què formosa!

Si no fa lluna, la molinera surt a la finestra per esguardar les estrelles.

El vianant qui no ho sab, pensa tot veient-la del camí estant:

—Quina lluna més formosa, avui!

Del turista i la molsa.

Un turista, tot sorprès que en les runes s'hi fés tanta molsa, preguntava:

—Per què creixes, tu, aquí?

La molsa li deia, diu:

—Per tal que no puguin sentir-se els teus passos, car camines tant fort que massa desvetllaries els vells records qui ara dormen.

De la noia bona-minyona.

Li plauen els dies de pluja, per l'escampall de l'aigua i pels grans bassals foscos on ella s'hi veu tota clara.

Quan s'és fadigada de mirar, posa els peus dintre l'aigua, i salta pel goig de veure saltar més alts que ella els esquixos d'aigua i de fanc.

I si a l'arribar a casa la mare li diu:

—Ja vens de saltar bassals altra vegada?—ella pensa:

—En que m'ho deu haver conegut?

De la granota.

Es el crític del cant dels grills.

J. M. LOPEZ-PICÓ

"Barcelona

i els grans santuaris catalans" (*)

Mr. Jacques Lux diu damunt *La Revue Bleue*, a propòsit del llibre de Desdevises du Dezert: «Barcelone et les grands sanctuaires catalans»:

Barcelona és oficialment la segona ciutat d'Espanya i aventatja en realitat a Madrid. Cervantes n'ha fet un elogi al qual els catalans se són mostrats sempre sensibles. (Cita aquí les conegudes paraules de Cervantes, i afegeix:) M. Desdevises du Dezert no és menys calorós: «Els barcelonins se senten orgullosos de llur ciutat; no hi ha sentiment més just ni més respectable, i l'ex-

tranger se deixa ben prompte captivar per l'encant de la ciutat intel·ligent i ardida, qui ha sabut guardar quasi totes les joies de son passat i enriquir-se sense enlletgir-se ni vulgaritzar-se.»

De l'època romana fins als nostres dies, cada període de l'art ha deixat sa traça en la capital de Catalunya. Barcelona guarda restes antics, varies iglesies romàniques, una catedral magnífica afillada a l'iglesia francesa de Narbona, iglesies parroquials i claustres gòtics, edificis civils del més alt interès. Dels nostres jorns, l'art modern ha contribuït a embellir-la i l'ha omplerta de construccions fastuoses i originals, qui a voltes solament acusen un gust dubtós, però

(*) *Les villes d'art célèbres*.—H. Laurens.

sempre revelen un ardiment de concepció rar a la nostra època. Col·leccions d'art molt riques ja, van reunint-s'hi. El veí convent de Pedralbes és estat un dels breçols de l'art català; l'abadia de Sant Cugat figura entre els més bells edificis de la província.

A l'entorn de Barcelona l'autor ha agrupat els més remarcables dels grans santuaris catalans. Girona i Sant Joan de les Abadesses ofereixen llurs curioses iglesies romàniques. Ripoll, la seva estupenda portaleda. A Vic, el museu episcopal ens mostra arrengrats en ordre excel·lent, els records de l'art català en les diferents èpoques. A Montserrat, el Renaixement fraternitza amb l'art modern, mentres a Manresa, la Seu presenta el tipus més acabat de la basílica catalana, i els records de Sant Ignasi atrauen els peregrins de tota la província. Lleida dreça damunt la seva alta coma sa soperba catedral sense culte. Poblet és tot un món, un Mont Saint-Michel en plè continent, una ciutat de capelles, d'iglesies, de palaus. Santes Creus n'és una reedició simplificada, més ruda i més austera, però igualment magestuosa. Tarragona, l'antiga metròpoli de l'Espanya té son museu, ses muralles, son aqüeduct, la seva iglesia metropolitana i el seu claustre. Tortosa té la seva basílica, el seu museu, son col·legi de Sant Lluís i la seva plana plantada de palmeres.

Per conduir-nos a través d'aquestes meravellades de l'art i de la natura, no's podíam desitjar un guia més avisat que l'eminent degà de la Facultat de Lletres de Clermont-Ferrand. Ni més encantador tampoc. L'alta competència de M. Desdèvis du Désert, per tot el que atany a Espanya, la seva història, el seu art, ses costums antigues i sa vida moderna, no te més igual que la seva habilitat en fer veure i gustar les coses que ell admira, i en instruir sense ombra de pedanteria. A cascuna d'aquestes pàgines, entre les quals n'hi han d'exquisides dins llur simplicitat, se sent que l'autor estima el país català. Ell ha recullit les llegendes qui's refereixen als monuments, descrit les festes i els costums populars qui subsisteixen encara, indicat el progrés incessant de la cultura catalana, i procurat demostrar el caràcter tradicionalista i progressista alhora, qui és com el tret distintiu de l'esperit català. En fi, per precisar encara millor unes descripcions vivíssimes, ha escullit una il·lustració original i pintoresca, qui donarà una justa idea de cascun dels països recorreguts. Vademecum inestimable per tots els turistes cultivats qui s'encaminin a Espanya, aquest llibre és un dels rars llibres *vivents* del gènere. Un se'n separa amb recança, com d'un company discret a la fi d'un bell viatge: és no més després d'haver-lo deixat que un realitza tot allò de que s'és fet deutor a l'erudició i a l'entusiasme comunicatiu de l'autor.

Sant Joan

Ai Sant Joan que vens a l'hora encesa
com un amic de nostres vells indrets!
parracs de sol vesteixen ta nuesa,
ta cabellera és plena de blautets.

Ton cos nuós i laçat de fadiga,
que sustentaves al caire d'un roc
amb el llagost i la mel de garriga,
diu: Ara ve la riuada de foc!

Vens tot cantant per les serres daurades
i tot cobert de la pols del romeu,
perquè estabelli les vides migrades
la meravella del gaudi de Deu.

Sota l'aulet, vora un clap de garberes
sents el murmur dels festejadors;
rius entre'l broll que puja de les eres,
sembles vermell del ví dels segadors.

Somía el nin ta flamada novella,
l'avi a redós el teu càlid oreig,
i tos encisos d'amor la donzella
núa de colzes en el safareig.

Al roiquçar predicaves un dia
i ni les pedres oïen ton clam;
mes en els segles ta veu no's perdía,
i ara, quan vens, tot el món és un flam.

Vessin del test les alfàbregues noves,
caiguin espurnes del cel ablaft:
de tanta fruita que's torcin els coves,
de tanta estrella que canti la nit.

I en aquell temps que perduda en la terra
plora la guatlla la fi del forment,
l'aigua divina traspúu en la gerra
dins el rebost on la cerca el sedent;

i la donzella qui passa tant laça
senti la joia d'un somni serè
i l'esperit en el fons de la raça
brunzi una nova paraula de fè.

Ai Sant Joan inflammat tu qui portes
una sagrada rosella a la mà!
t'abraçaria com fan les ridortes,
com l'esbarzer te voldria aturà,

car mentrestant que assoleies les eres,
fas com nosaltres a l'erm i al goret:
dus arrecades de vives cireres,
clous amb ginestes el teu cantiret.

Ai Sant Joan, ama nostra fortuna,
reb el voler de ma casa pairal!
pren una llesca de pà tota bruna,
sèu al pedriç, afalaga el parral.

I quan la lluna serà enrojolada
ja et portarem una almoina que vols:
tota desferra de l'hora passada,
tota membrança d'enganys i de dols.

Si, oh afanyós de la gloria divina!
de tes fogueres llencem-les al mig;
nostre pecat de la vida mesquina
cremi en els aires i es torni desig.

Car no valdría que el plà fos auguri
amb l'ufania revolta del blat,
o la mamella del cep es maduri:
mai alçarem nostra fosca viltat

mentre servem a la golfia amb delícia
el troç d'espona d'un llit sense amor,
la negra caixa de nostra avarícia
i aquella forca de lluites d'horror.

Doncs, sempre més, que les flames novelles
ixin del feble record musteft;
perquè esdevingui una gloria d'estrelles,
oh Sant Joan, cala foc al neguit.

Els dos amants que amb més joia deliren,
és que ton jorn els donà encantaments;
els magraners que en ton dia floriren
sembla que portin esquitxos roents.

Sant del desert, veu feresta i amiga,
ama aquest poble qui sotja els destins,
que no més té que la mel de garriga
i que amb fogueres t'honora els camins.

A nostra terra serventa o senyora
dóna l'orgull d'un magnífic conort:
la dura flama que salta i arbora
i entre la nit, fa endarrera la Mort.

JOSEP CARNER

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●
Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries

La Castedat i el Dever

Es gravíssima conseqüència de la diferent moral sexual en els dos ajustaments de pobles (germànics i meridionals) la més profunda consciència del dever en la raça germànica. Si's confronta tota la moral social de l'Anglaterra i de l'Alemanya—en els seus diferents aspectes de moral política, econòmica, religiosa, etc.—amb la de la França i de l'Itàlia, no's troba pas que la primera sigui, salvant potser la moral política, molt més avançada en els seus principis que la segona. Però la diferencia esdevé gran si es guaita la *pràctica*; perquè els principis morals avui en predicament són aplicats als païssos de raça germànica amb molt més rigor. Fora certament ridícol suposar que un alemany o un anglès neixin més honrats o més bons que no pas un italià o un francès; la naturalesa humana és igualment miserable a tots els climes; igualment dèbil a totes les races; a tot arreu l'ànima humana és una esponja àvida de fer-se xopa de tots els vicis i totes les culpes. Però també és certs que en els païssos alemanys i anglesos per regla general l'home té un sentiment més pregón dels devers que li pertocquen, donada la seva condició social, les seves tasques i els seus càrrecs.

Determinar el caràcter i l'importància de aquesta diferencia en la vida dels individus és impossible; però ella apareix fortament, sobre tot en aquella classe de persones que no regulant les seves accions per un interès personal immediat, cal que sigui tant més eficaçment guiada per l'idea i el sentiment del dever; això és, la burocràcia. La burocràcia dels païssos llatins és capriciosa; la dels païssos germànics i especialment la prussiana, que és el model de totes, és sistemàtica; la primera no té regles o lleis fixes, i els funcionaris, adhoc els honrats, són sempre fàcils—o per complacència, o per simpaties personals, o per feblesa davant pressions exteriors, o per la paor de mals-de-cap i conflictes—a transformar la llei, quan cal aplicar-la, segons el plaer d'un o altre. La burocràcia prussiana en canvi està tant altament penetrada de la consciència del seu dever, que resisteix tota temptació maligna; i resisteix tant bé, que cap dels temptadors no prova mai més de corrompre-la; de l'últim ugier al més alt funcionari d'un ministeri, tots tenen la consciència tant recta i romanen tant cuirats per l'idea de llur dever, que el més poderós intrigant del món no gosa demanar-los que violin la consigna donada.

En un camp més penós i menys solemni, en el de l'humil treball dels milions d'homes qui produeixen tota la civilització material del nostre temps, se renova el mateix fet. Un intel·ligent industrial ale-

many que havia tingut a ses ordres operaris de totes les nacions, me deia: «Ço que distingeix el treball de l'operari alemany i anglès del treball de l'operari francès i italià, és la *conscienciositat*. L'italià és més intel·ligent, més ràpid, més hàbil; cau en menys errors i la seva tasca se cotitzaria infinitament més, si un pogués fiar-se d'ell. Però, ai si no se'l vigila, especialment si se li confia alguna màquina delicada, és un capriciós, mancat absolutament de mètode. Un dia que li vingui de gust, desplegarà tot el seu zel, produirà una tasca meravellosa en quantitat i finesa; però el dia següent, per un caprici tant inexplicable com el del primer dia, deixarà que la màquina malversi la primera materia, aplicant el seu enginy no pas a treballar bé, sinó a dissimular els defectes del seu treball negligent. L'idea que tingui un dever envers la propia tasca, que li calgui sotmetre els capricis del propi temperament a la fi d'una producció perfecta, fent retre així el màxim a les seves meravelloses qualitats, no entra pas en el seu esperit. L'operari alemany i anglès, al contrari, si no és una bestia caparruda i intracetable, sent el dever envers el propi treball; sembla capir la relació que uneix el seu mínim treball a la vida universal, sembla sentir com és responsable envers la societat de complir-lo degudament, perquè fent-ho així enriqueix tots els seus semblants; mentres que duent-lo malament a terme els estafa i empobreix. D'aquesta manera, i anc que ell posseeixi menys vivesa d'ingeni i incorri en més equivocacions, com que els errors i els valors són sistemàtics i no capriciosos, el seu treball és a la fi més preat.

Jo crec que en part la superioritat industrial sempre creixent dels nostres païssos se deu en part a aquesta *conscienciositat* del treball, tant més quan gracies a ella se poden entre nosaltres fiar amb menor temença màquines delicades a les mans dels operaris; i ja sabeu quina importància té avui la màquina dins la producció.»

I aquest *sentiment del dever*, aquesta *conscienciositat*, són coses a l'ensem grans i petites, de les quals és difícil fer-ne capir als italians a l'ensem la petitesa i la grandor. Mercès a la nostra educació romana i clàssica, la paraula dever desvetlla sempre

en nosaltres l'idea de quelcom heroic; Muci Scévola que s'abrusa la mà; Cori Dentat que's llença a la voràgine; recorda sempre els timbals que redoblen, les trompetes que ressonen, els canons que disparen, els patíbols que s'adrecen. El dever és per nosaltres quelcom extraordinari i teatral; una representació heroica sobre la escena de la historia, a la qual el públic és gentilment pregat d'assistir, i de picar-hi de mans. El dever i la conscienciositat germànica, en canvi, són coses molt més humils, virtut de golf i no de camp de batalla, virtut de graner i no pas de casa reial. Veieu aquell funcionari de correus encarregat de distribuir les cartes als carters que fan cap als seus indrets. Plutarc no trobaria materia per escriure una ratlla sobre aquest empleat, pacífic burgès, de cervell mequí, metòdic, que té por d'un ratolí. I no obstant aquest home és un petit hèroe del dever en el sentit alemany; perquè si arriba a la seva oficina una carta amb l'adreça errada, en lloc de retornar-la al seu origen al cap de cinc minuts de reflexió, com ho faria el seu col·lega italià o francès, treballa tota una setmana i prova tots els camins per trobar el destinatari. I això que si ell retornés la carta, mentint al dir que havia cercat debades, no fóra castigat i s'estalviaria sense perill un treball fadigós. Doncs, per què no ho fa? Perquè en el cervell mequí d'aquell home hi és entrada l'idea clara i precisa que la seva funció social és de senyalar el camí de la carta, i maldament s'enfonzi el món al seu entorn, continuarà pensant qui podrà ésser l'home al qual va adreçada la carta que té al davant.

El sentiment del dever i la conscienciositat alemanya i anglesa no tenen res de èpic; els llurs hèroes—materia poc plutarquiana i liviesca—són l'empleat que és a l'oficina a les nou en punt, en comptes d'ésser-hi a les nou i deu minuts; són el porter que té una consigna i que no la traeix encara que li deixin caure una moneda; són l'obrer que havent de complir una tasca, no guaita cada moment si el vigilant l'espia, per dosificar el seu zel; són el professor que no salta una lliçó; l'oficial que no oblidia un article del reglament; l'inspector que no remet a una altra vegada la seva visita, i no pensa mai que una visita menys equivalgui en la pràctica de la vida a una visita més. És, en suma, una pedanteria dolça, bonatxaça, tenaç, però no caperruda.

Una cosa ben humil, doncs, considerada

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

en ella mateixa i parangonada a les grans èpiques dels heroïsmes; però una cosa immensa, si se'n consideren els efectes socials. Si la Alemanya i l'Anglaterra són dues nacions la grandesa de les quals va creixent de dia en dia, això esdevé perquè en lloc d'engendrar qualche hèroe plutàrquic com Giordano Bruno o Garibaldi, engendren un gran nombre d'aquests hèroes humilíssims. Si en aquells païssos gairebé totes les grans organitzacions on romàn la força de la societat moderna—govern, policia, banca, ferrocarrils, societats industrials, polítiques, filantròpiques, científiques—reïxen tant constantment i tant meravellósament, no és pas tant per tal com el llur pla general sigui més ben estudiat i els enteniments que l'han concebut i que'l mouen sien més enèrgics, com pel fet de tots els col·laboradors—dels més humils als més enlairats—que hi treballen adins, despleguen el zel màxim en el seu petit o gran valer. Si hi haguessin dues organitzacions compostes de moltes persones i en l'una d'elles cadascú complís el propi dever espontaniament i amb totes les seves forces, i en l'altra hi hagués una poca volença i un afebliment general, començant als capitosts per arribar fins els porters, calguent continus estímuls, continues intervencions i correccions, és prou fàcil capir que'l resultat final serà enormement divers i que la segona organització dissiparà la meitat de la seva tasca. Doncs bé, la Alemanya i l'Anglaterra són dues màquines, el producte de les quals és enorme, perquè fins les rodes minúscules, aquelles qui no's veuen, engranen entre elles i giren excel·lentment segons una llei constant amb mínims desgastaments i topaments, d'on ve que les grans rodes, les que's veuen obrar puguin complir tot el treball del qual són capaces. Què pot fer avui al cap d'una gran organització l'home més enèrgic de la terra si tots els executors de la seva voluntat, especialment els més petits, això és, els més nombrosos i llunyans, estan esbullats, lents, incoordinats en la llur acció? A la societat moderna,

com a les màquines complexes de les rodes petites, en depèn la precisió del moviment i la perfecció del treball; i les petites rodes de les societats modernes són els cents de mils empleats, els mil·lions d'operaris, a la consciència dels quals han de penetrar-hi una idea i un sentiment, senzills però clars, del dever, si's vol que'l colossal mecanisme on ells gairebé són el cor, funcioni bé.

Ara, si aquests esperits semblen aposta per rebre la impressió de la severa idea del dever, la causa, en part al menys, està en la llur diferent moral sexual. La idea i el sentiment del dever, no són innats, sinó adquirits lentament, amb la pràctica de la vida per sugestions d'ensenyances i sobre tot d'exemples; per exercici individual qui's fa sobre tot en els anys juvenils durant els quals l'ànima és més plàstica i les sugestions morals poden penetrar talment l'esperit que esdevinguin una segona naturalesa. Si encara nen fós portat un anglès o un alemany a Italia, i el poguessin en el món italià on pogués rebre la rigurosa educació moral teòrica ni—ço que importa més—la educació moral pràctica qui ve de l'exemple, de les observacions de la conducta agena, de les consideracions de tota la societat qui l'hauria circumdat i dintre de la qual una majoria aplica sempre amb molt rigor certs principis morals, és de creure que no creixeria pas amb una consciència moral més sòlida que tots els altres. Però d'altra banda, un italià o un francès, encara que s'ien elevats en un ambient purament germànic, deixen més difícilment plasmar el llur esperit a l'idea i al sentiment del dever, perquè el llur sensualisme precoç i vivaç els fa mal disposats per rebre'n la sugestió. Tothom coneix la malcurosa dissipació de vida a la qual s'entreguen els joves de la nostra raça, després de l'eclosió de la pubertat, per satisfer els primers frenesís sexuals i precisament en els anys més favorables per començar l'educació moral; però malauradament la sugestió de les idees i dels sentiments morals, que són complexes i no pas molt precisos, demana per ésser

acollida una certa concentració espiritual, un costum de meditació, una certa capacitat de replegar-se sobre la propia consciència, indagant o adhoc fantasiant damunt d'ella. L'home de raça germànica, en el qual la sensualitat se desenrotlla més tard i més lentament, és capaç en els anys juvenils d'aquesta disposició concentrada de l'esperit, tant favorable a la sugestió ètica—com és capaç dels exercicis musculars continuats i de l'sport metòdic;—mentre que'l jove italià o francès dissemi a l'exterior totes les energies mentals en el recerament i gaudi del plaer, i es capbuça dins la bellesa exterior de les coses de tal manera que ja no pot meditar pas sobre d'ell mateix. Per ell l'ideal de la vida esdevé el plaer, mentre que pel seu germà del Nord ho és el dever; i l'ardent sensualitat no és, per l'home de raça llatina un impediment menor per una severa educació moral que per un sistemàtic exercici muscular.

G. FERRERO

(K., trad.).

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya—20 sucursals amb telèfon—Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

De la Premsa

Evocacions: Don Jeroni Rosselló

Llargament conegut de nou i per la seva obra, don Jeroni Rosselló és per ventura el més ignorat de tots els vells mestres mallorquins de la Renaixença en quan se refereix a la persona i a la vida íntima. Fou dels primers que concorregueren als Jocs Florals i dels que més de bonhora varen obtenir el títol de Mestre en Gai Saber. Això mateix fou causa que's retregués molt abans que altres literats de la seva generació, que seguien figurant en la lluita i prenent part activa en totes les manifestacions poètiques del catalanisme.

Vaig venir a conèixer a don Jeroni, allà per l'any 1884. Tindria aleshores uns cinquanta anys. Era de bona alçada, però de vida poc exhuberant, i anava, casi desde jove, una mica ajupit. Portava ulleres, els cabells estufats vora els polsos, i el bigoti i perilla dels primers floralistes i mistralians. La mirada dels seus ulls blaus, apagats per la miopia i la veu escassa i dèbil, produïen un primer efecte de fredor, que després tenien de rectificar, puix no era més que encongiment i modesta timidesa. En Rosselló exercí l'abogacia tant temps com li va permetre la seva salut, això és, fins tres o quatre anys abans de la seva mort que, si no estic equivocat, va ocórrer el 1903.

El seu despatx era un dels més concorreguts i sanejats de la capital de Mallorca; i, encara que no tingués grans aficions oratòries, a causa, principalment, de la seva escassetat de veu i propensió a la fatiga bronquial, dirigia la defensa de plets importantíssims. Rares vegades anava a informar, encarregant-se d'aquest punt, quan era necessari, algú de sos passants més escullits. Pel temps que parlo i mentres va exercir la seva professió de *Micer*, com diuen per allà, vivia en la casa del Born de Santa Clara, que feia cantonada al carrer del Beat Alonso. El bufet tenia'l instal·lat en *els estudis*, o entressol, i la resta de la casa estava destinada a les seves habitacions particulars. Era un d'aquells edificis, tant propis de la meua terra, amb pati descobert, els quals auballons engoleixen l'aigua de les teulades en d'la de pluja; amb gran escala i passamà de ferro mostrejat.

I en aquells *estudis* anavem a trobar-lo —i a destorbar-lo, més d'una volta— els joves principiants, que ell rebia amb la major afabilitat del món: més que afabilitat, amb senzillesa de veritable company, sense que ni l'edat, ni el prestigi, ni la posició es deixessin sentir mai en la seva conversa afectuosa. Segons fossin les aficions del visitant, així anava el diàleg: si purament literaries, de literatura i poesia viventes; si bibliogràfiques, de llibres vells, d'incunables, de manuscrits; i fins i tot de política, si se li abordava aquest tema.

Perquè don Jeroni Rosselló, encara que fos l'home menys a propòsit per l'actuació política, va trobar-s'hi lligat de tal manera que no se'n pogué desèixer en molts d'anys. Ara figureu-vos un contemplatiu com ell, un bibliòfil, un lulià embrancat a totes les hores entre el *Fèlix de les Maravelles* i l'*Arbre de Sciencia*, fent de capítols del partit sagastí. I, sabeu per què? Per un com-

promís d'origen absolutament literari i floralista. En Rosselló fou l'amic íntim i el company de joventut de don Víctor Balaguer; i aquesta amistat intel·lectual, poètica i universitària, es va convertir en delegació política. Vulgues no vulgues, l'autor de *Lo Joglar de Maylorques* i l'editor de les *Obres rimades* del solitari de Trinitat, tingué de dirigir eleccions i entendre's amb governadors rapatanis que li feien bromes i xistos a propòsit de ses aficions a escriure en *dialecto* o que, tot més, si s'ho prenen pel seriò, parlaven de *las trovas en lemosín*.

Hi ha un aspecte d'aquesta figura literària que no és bastant conegut i que, per la incuria i negligència amb que va mirar la seva obra i curar de la seva reputació, difícilment podrà ja ésser objecte de la reparació deguda. Se tracta del seu gran coneixement de la poesia alemanya i en general de totes les del Septentrió que s'esforçà en traduir i arrelar a Espanya, molt abans de que pensés fer-ho ni estés en edat de complir-ho el gran Llorente. Quasi totes, per no dir totes les llengües de Schiller passaren per la seva mà, una mica difuses de forma, però molt justes de sentit, a llengua de Castella. Crec que arribà a fer-sen una edició o que se'n tiraren una porció de plec, bellament estampats; però no tinc notícia que hagi arribat a sortir.

Aquest nebulós idealisme germànic, combinat i barrejat amb el simbolisme lulià, caracteritza més tard sa pròpia personalitat poètica, donant fesomia a ses composicions virginals. Vègin-se, sinó, els fragments lírics i cançons amoroses interpolats en els romanços del *Joglar* i, sobre tot, poesies tals com *El castell de l'Armonia* o *L'almoina i l'oració*, no obstant l'apariència lamariniana d'aquesta última, i s'haurà de reconèixer com li havia arribat a l'ànima, en ço que té d'artístic i misteriós, el sistema alegòric del gran geni del segle XIII, al qual en Rosselló va consagrar el millor de la seva vida, de la seva laboriositat i del seu talent. Ell fou el qui va aixecar creuada a Catalunya en vindicació de Ramón Lull, mes no ja com un mer filòsof universal, ni com un doctor de la Iglesia deprimat i calumniat per la garrula contradicció de les escoles, sinó en el sentit nacionalista pur i en el concepte de gloria literària de la nostra terra i de la nostra llengua, obrint el solc definitiu per on discorren a l'hora d'ara aquests estudis.

Pot ben assegurar-se que comença amb

ell tot el lulisme modern i encara la publicació de les *Obres completes* que la Comissió Editora porta a cap actualment, és filla directa de la seva iniciativa i ve a continuar l'empresa a que's va llençar solitariament. En Rosselló allà per l'any 80 i tants, que no recordo bé la data. Ara li passava a ell com a no pocs altres de la seva generació, don Marià Aguiló, per exemple. Foren homes que tingueren de improvisar-se a sí mateixos per omplir buits i tasques que no havien pogut presumir. Descobriren filons de alta riquesa en el nostre passat intel·lectual; però com que no hi comptaven amb tot això i no s'havien preparat ni feta una tècnica, tingueren de perdre molt temps, caminaren amb incertitut i no pogueren deixar més que una obra interina, filada a miges, encara que vingués en gran part compensada per la força de la seva intuïció i del seu patriotisme.

De tots modos varen aconseguir això: obrir i descobrir els camins de la patria. I ço que l'Aguiló representa en quant a l'idioma, En Rosselló ho suposa respecte a la gran bastida o enciclopedia del lulisme que és, per sí sol, en magnitud i abundor de temes i aspectes la meitat de la nostra historia intel·lectual. Ben justificat estava, doncs, l'homenatge que, poc temps abans de morir, va dedicar-li la ciutat de Palma i al qual foren convidats i varen concórrer no pocs escriptors i representacions de Catalunya. L'estat de la seva salut no li permeté ja trobar-se a cap d'aquells actes organitzats en honor seu. Vellet ho era ja; però més envellit que vell, amb aquella pobresa d'organisme que fa que uns se trobin agotats abans que'ls altres. Me sembla vèure'l, tot passejant per la Muralla algún dia d'hivern, que fés bon sol, ben abossat amb la seva capa, com a gran fredoluc que era, tant que devegades, anant al teatre, se portava en el cotxe un braseret pels peus, que'l criat li col·locava en el palco.

I així va passar d'aquest món aquell home pur, silenciós i modest que va tenir un poder d'iniciació més considerable que el d'execució i que no va deixar cap odi darrera d'ell. Els seus manuscrits i llibres lullians foren deixats per ell a la Societat Arqueològica i constitueixen un fons d'importància. Dels altres llibres corrents de literatura, sa distingida família va tenir el delicat acord de fer-ne obsequi en bona recordança, als amics de lletres i admiradors de l'excel·lent Mestre. A mi'm varen tocar les obres de Schiller, precisament, en una edició molt agradable i manual. I encara, prenent un d'aquests volums, com a viàtic, en dia de passeig; a l'obrir-lo a l'ombra dels lladoners o dels polls, vora la font que raja, veig passar entre els ulls i les planes de *Walleslein*, per exemple, la imatge borrosa, descolorida, del mort gloriós...

MIQUEL S. OLIVER

(De *Il·lustració Catalana*).

Los tres programas

Quedamos en que el Gobierno está emplazado. Porque no puede vivir sin Cortes, ni es fácil que no muera en las Cortes. Ya lo dijimos: como ciertos enfermos crónicos, puede caer cuando caigan las hojas. Allí para el otoño, las primeras borrascas desvanecerán equívocos y arrastrarán ilusiones.

¿Qué pasará entonces? se preguntan los profetas menores de la política. Y todo son combinaciones y cábalas, como si el porvenir de la patria hubiera de resolverse a modo de rompecabezas.

Nunca en las cosas humanas es fácil predecir lo que realmente acaecerá; porque en la Historia, ya que no lo fortuito, por lo

menos lo accidental constituye un factor importantísimo. Mas, en el caso actual, es imposible prever, no ya lo que acaecerá realmente, pero ni aun lo que idealmente debería suceder, según el juego normal de las energías sociales hoy en acción o en potencia.

La culpa es de los partidos que han venido turnando en el Poder. Y es culpa que no tiene perdón.

A todo se acostumbra uno, lo mismo un hombre que un pueblo. Y el pobre pueblo español se halla tan acostumbrado a lo que están haciendo los que aspiran a gobernarle, que ya no le produce indignación, ni aun disgusto, ni siquiera sorpresa.

Recordemos, sin embargo, lo que aquéllos hacen. Hay tres agrupaciones políticas que pretenden el Gobierno: los romanonistas, que ya están en él; los amigos de García Prieto, y los conservadores, a pesar de que Maura lo rechaza o no lo acepta, sino en condiciones dictatoriales. Entre paréntesis: he dicho tres agrupaciones y no cuatro, porque estoy seguro que los reformistas no quieren ahora el Poder.

Si aquellas tres agrupaciones tuvieran algún atisbo de lo que es la política moderna y del respeto que se debe a la opinión pública, andarían ya, como en casos semejantes hacen los partidos de todas las naciones, divulgando por el país sus respectivos programas en reuniones y discursos, en periódicos y folletos, en carteles y hojas sueltas. Cada grupo resumiría lo que se propone hacer desde el Gobierno, esquematizándolo en seis u ocho reformas fundamentales. Este sería su programa mínimo e inmediato. I entre esos tres programas diversos, el país podría optar, manifestando en las formas legales su preferencia.

Hoy ninguno de los tres grupos tiene programa. No les exigimos amplios manifiestos doctrinales, ya un tanto pasados de moda, porque la vida no es doctrina; sino algún plan breve y claro de legislación y de gobierno. El que pide el Poder ha de decirnos para qué lo quiere.

No existen esos tres programas entre los cuales optar. Pero como al cabo ha de haber opción, veamos rápidamente si hay algo en esos tres campos que pueda hacer las veces de programa. Parece que cuando un cierto número de seres racionales pretende dirigir un Estado ha de haber algún principio común, alguna idea definida, algún proyecto explícito que espiritualmente los reuna.

«Programa conservador».—Sobre el problema de Marruecos, acaso el que hoy preocupa más a los españoles, el partido conservador no ha dicho qué es lo que piensa, dado que piense algo. ¿Patrocina una forma de intervención determinada? ¿Prefiere este o aquel método de colonización? Nadie lo sabe. Sería imposible señalar autorizadamente en qué difieren sobre esto el partido conservador y el partido liberal.

Problema de la Hacienda. Hay entre los conservadores varios que pasan por hacendistas, cada cual con su opinión propia. El partido no tiene ninguna.

Problema de la enseñanza. Su tesis es ésta: todo para una enseñanza bien organizada; pero ni una peseta para la enseñanza tal como lo está actualmente. ¿Cómo la organizará el partido conservador? Esto es lo que no ha dicho todavía.

Los problemas llamados religiosos no pueden tocarse, porque dividen el partido.

Respecto a los sociales hará lo que se le antoje, ya que no ha anunciado oficialmente reforma alguna.

El programa entero se reduce, pues, a esta extraña cláusula, en la que el jefe compendia toda su visión de las cuestiones nacionales en el siglo XX: «Se cumplirán las leyes, castigando a los «facciosos». Pero este singular programa no puede realizarse según Maura, sin una condición no menos singular: la de que se forme expresamente para ello un partido liberal «idóneo», distinto del actual partido liberal.

«Programa liberal. Rama A (romanonista)».—Problema de Marruecos. El Gobierno no tiene un plan excelente, pero secreto.

En Hacienda, según declaró hace meses el presidente, mirará de estudiar si procede ensayar aquí prudentemente algo de las modernas orientaciones tributarias. Bueno es que ensaye y estudie y mire, con esa santa prudencia, lo que por ahí fuera realizan hasta gobiernos conservadores.

También dijo que para la instrucción pública pediría a las Cortes mayores créditos. Pero como a poco de anunciarlo las cerró, no sabemos a qué atenernos.

Por lo que respecta al problema que llaman religioso y no es sino jurídico-político, aquí la música ministerial ha sido mucha y mala. La letra, sin embargo, no tiene sentido. El programa del Gobierno sería de libertad de cultos armonizada con la unidad católica, previo un arreglo con los republicanos y la licencia de la autoridad eclesiástica. Todos felices. Pero por dificultades de momento, el Gobierno renuncia a ese programa, pues las cuestiones religiosas, en opinión de algún ministro, no son programa para sostenerse, sino programa para caer.

En realidad, no hay en el partido liberal una sola afirmación concreta y fuerte que no pudiera hacer suya el partido conservador. Sólo difiere de éste, en que por ahora no se propone el exterminio de los «facciosos».

«Programa liberal: Rama B (garcía-prie-

tista)».—En éste no hay soluciones porque ni siquiera hay problemas. No aventura una opinión sobre nada. Se queja esta rama de que el jefe de la otra no recogió debidamente las manifestaciones hechas en el Congreso por Azcárate y Melquiades Alvarez. Luego añade que tampoco recogió aquél las de Maura, y como no dice de qué manera debieron recogerse unas y otras, nos quedamos con que se tienen que abrir las Cortes sin saber lo que se ha de hacer en ellas.

Cada liberal de este grupo añade por su cuenta al programa apostillas y notas marginales. Como es un papel en blanco, las permite todas. Y mientras, según unos comentaristas, serviría aquél para la rehabilitación de Maura; otros exégetas encuentran en él hasta anuncios de reforma de la Constitución, libertad religiosa y democratización del Senado.

¿Es esto serio? ¿Va a continuar entendiéndose así la libertad? Mientras ninguno de esos tres grupos enuncie sus principios de Gobierno y formule un programa de reformas, nos tendrá sin cuidado que vayan y vengan, riñan o pacten, peroren y banqueteen.

Se dice que el conde de Romanones está empeñado en llevar el pleito político a las Cortes. Si es para repetir los tres programas copiados, no hace falta. Lo que pasa es que esos mismos partidos que han ido perdiendo su contenido ideal, que ya no responden a grandes corrientes nacionales y humanas, se dan vagamente cuenta de que se han quedado sin fuerza y no saben dónde encontrarla. Renunciaron a las ideas porque les podían atar. Comprometen a veces. Son un programa para caer. Ya irán ellos viendo lo difícil que es sostenerse sin una idea. Porque las ideas tienen algo de divino y sólo sirviéndolas se manda, sólo buscando su reino y la justicia se puede, como por añadidura, conseguir todo lo demás.

LUIS DE ZULUETA

(De La Publicidad).

Forces vitals

Les nacions històriques dintre'ls estats moderns

Sovint, en les nostres pagesies, hem tingut ocasió d'observar de pares a fills una mena de degeneració en raó inversa a les lletres que saben. Ens ha semblat més aciençat, més culte, més discret que l'hereu lleugerament lletrat, el cap de casa, analfabet en absolut. No parlem de la discreció, la cultura i l'aciençament que s'adquireixen a copla d'anys, sinó de la matèria prima, que no té res que veure amb els elements sobreposats. I veu's-aquí un contrasentit digne de glosa: el de què la generació que hauria de mostrar un major nivell està per dessota de l'altra, com si l'haver anat a estudi fos un inconvenient per a la cultura de la gent pagesa.

Exposat el problema en els termes anteriors, bé sembla poder-se'n concloure que l'educació espatlla l'esperit dels nostres pagesos. Sinó que, ben considerada la cosa, no és propiament l'educació lo que l'espatlla sinó la educació artificiosa, completament renyida amb tota mena de tradició nacional

i deslligada de la manera de ser dels que l'han de rebre i de llur destí en la vida. En canvi, el bon pagès que no ha copsat els beneficis de l'ensenyança actual, té encara prou lligams amb el passat per a sentir els de les cultures pretèrites i aplicar-los a les necessitats presents. D'aquí que resulti superior al que ha après en un mal estudi unes males lliçons de matèries abstractes que no ha pogut assimilar de cap manera.

Es ço que deia un dia en Mistral, parlant de quan els pagesos de Provença no sabien de llegir ni escriure.

—No tenien cap certificat d'estudis, però posseïen bé la llengua maternal, que'ls servia per a tot lo que ara els manca. Tenien el tresor, lentament arreplegat, de la experiència hereditària i hi trobaven lo necessari per a satisfer les necessitats de llur esperit. Aqueixa llengua era per a ells una història, una moral, una filosofia, una enciclopèdia vivent. Amb les paraules de casa nostra eren capaços d'anomenar-ho tot, les

pedres, els insectes, les estrelles... Ara ignoren tot lo de la natura. Han perdut el sentit del mot propi i saborós. I així, a copia d'aprendre a estudi «coses» per ells sense aplicació, acaben per tenir una major ignorància que llurs pares.—

Es ben eloqüent tant mateix el fet senyalat per l'autor de «Mireia». Si els homes que tenen a mà els destins dels pobles arribessin a capir-ne la significació, és ben segur que reflexionarien i no podrien menys que veure els mals que porta en sí la mania igualitaria.

No hi ha cap potencia de les que pesen actualment en la política internacional, que no enclougui dintre dels seus límits més d'una nacionalitat, i no hi ha nacionalitat amb dret a anomenar-se'n, que no pugui presentar una herència ben seva, digna de ser tinguda en compte i aprofitada en benefici del conjunt. Doncs lo que hauria de fer l'estadista, en lloc de tirar a anihilar-les—feina negativa i per tant, estèril—fora protegir-les, fomentar-les, explotar-ne els tresors.

Es que l'Iberia deixaria de ser l'Iberia si les nacionalitats que la formen duguessin a la comunitat la riquesa de llurs particulars cultures? Es que França no reb una gloria ben llegendària de posseir en llengua provençal les epopeies meravelloses del gran cantor

de «Mireia»? Es que cap home de cultura d'enllà i d'ençà dels Pirineus pot menyspreuar l'herència dels antics trovadors?

Amb la tendència uniformista no's va a altra cosa que a matar elements vitals que constitueixen riqueses inapreciables.

Què'n treuria Espanya d'arribar a pastar segons un model únic totes les nacions que la formen? Què hi guanyaria si arribés a esborrar en absolut les nostres grans Cròniques i les creacions dels nostres poetes, dels nostres narradors, dels nostres savis? Rès en absolut. En canvi perdria meravellosos elements d'opulència cultural, dignes de competir amb els que pugui presentar la més il·lustre de les nacions que poblen la capa de la terra. I lo mateix que diem de la cultura catalana ho podem dir de la galaico-portuguesa, tant íntimament lligada amb la castellana en els seus orígens. Doncs, no solament per donar satisfacció a les nacionalitats subsistents dintre l'Estat espanyol, sinó per egoisme, els estadistes destinats a presidir els destins de l'Iberia haurien de vetllar per al foment de totes les iniciatives encaminades a enfortir els nuclis nacionals peninsulars.

Sols que arribin a compedre això, podrem donar l'Iberia per salvada.

(La Veu de Catalunya).

"Somnis"

Els *Somnis* d'En Guerau de Liost en els quals el poeta reviu la vida infantina, amb el seny d'un home proveït sota la gorra de cop, m'ha recordat per contraposició, amb les seves petites filosofies transcendents, els *Cants* de nostre Ausias March.

Aquesta poetització dels dies de la inconsciència es originalitat exquisida d'En Guerau, fins a ell no atemptada en el tò ingenu i en la artitzada i aristocràtica forma, no sostinguda ab del·liber perquè es en ell connaturalíssima.

L'Auzias cantà totes les trontollades, ascensions i caigudes de l'esperit empès per àvols i nobles passions; té tota una filosofia, tot un ordre d'ideologia orgànica deixada entre les immortals estrofes i en el *Cant Espiritual* hi exposa la teoria de la gràcia divina segons la *mens* de l'Angèlic. Enfocada així la vida espiritual de l'home militant sobre la terra, l'obra de l'Auzias transcendeix a eternitat, fins i quan retreu símils purament temporals i materials.

Si com l'infant... diu més d'una vegada el cantor de Na Teresa, i en els fets de la vida infantina ha vingut a poetar En Guerau de Liost, aixamplant, colorint i embellint idees tot just indicades, tot passant, per el poeta

de l'Amor i de la Mort. Així, doncs, la poesia dels *Somnis* es auziasmarquina, tenint en compte que, per contraposició temàtica, s'han vingut a trobar els dos poetes.

L'invitatori antifonal de l'Auzias:

qui no es trist de mos dictats no cur,

que en l'ordre ideològic és el cant preliminar del poeta—encara que l'Amadeu Pagès li negui aquest lloc de prelatió, perquè pot-ser cronològicament no és el primer—en els *Somnis* d'En Guerau s'hi troba corresponentment aquesta antífona qui ja denuncia en síntesi el caràcter de tot el llibre:

«Llegidor—que Deu t'amparim—
micer, comit, herbolari,
tu qui passes el Rosari
com un torn,
tu qui jugues el diumenge
per l'esquer d'una revenja
cada jorn,

tu qui expliques de paraula
a la Pepa i a la Paula
les anècdotes d'una aula
d'Institut,
tu qui tens una mestressa

iracunda i pabordessa
qui s'aplaça amb ta disfrega
de virtut,

deixa aquesta marriola,
que la vida es buida sola
com trencada guardiola
del passat.

Aquí tens un exemplari
una mica estrafalari
on a estones pots trobar-hi
ton retrat.

Té sabors de la ironia
que en mon ànima congria
la vexada poesia
del meu cor;
té la joia del poeta
qui s'arrenca la sageta
i l'empunya ben estreta
com un llor».

Els X somnis d'En Guerau destrenen la petita filosofia de quan «torna hipotèticament a les angoixes del parteratge i successives seqüeles», se deporta ab «les germanes imaginarise», com altre Felix Iulí, admirat de les meravelles del món, descriu el somni III, «altrament dit bestiar», fa la «pintoresca visió de l'infern, amb el soliloqui d'un precit», retreu en el somni V «la prodigiosa multiplicitat de Guerau de Liost», després del viatge eteri canta la «Elegia senil o pronòstiga que fa Guerau de sa futura valetudinitat» quan dirà amb l'Auzias:

la vella edat en valencians mal prova
e jo no sé com faça obra nova.

I amb «les aventures d'ultramar», el prematur sepeli de Guerau de Liost i el somni X, altrament dit somni final, acaba l'el·lipsis somniar de l'exquisit poeta.

Si és ver que les muses amen els versos alterns En Guerau té d'ésser estimadíssim de les nou filles de Júpiter, estimació més justificada per la perfecció acurada dels rims que per la llur material alternació.

En Guerau és entre 'ls poetes de la moderna escola un dels qui menys influencat se troba per el llenguatge literari dels llibres; el seu lèxic, la seva bella manera de dir és vivent i harmònica, escolta més el pur llenguatge camperol, refonent-lo ell en el gresol del seu bon gust; posa una cura especial en la puresa fònica de la consonantació i la seva subtilitat, el seu *prim sentir*, com diria l'Auzias, sab poetitzar els petits episodis i primeres sensacions de la vida infantina.

El llibre *Somnis* és el III volum de la Biblioteca «Illes d'Or» publicada a Barcelona per el docte editor don Lluís Gili, en bell format i pulcra impressió de motillo anglès.

JAUME BARRERA

(Correo Catalán).

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

Ciudades de leyenda

Gerona

El nuevo siglo, rojo aún del crepúsculo sangriento de la XVIII centuria, con su caudal acontecimiento de la Revolución francesa, contempló como una gran maravilla, el bello sacrificio de Gerona. Por ella refloraban los antiguos heroísmos y la Leyenda se actualizaba. Sus habitantes despreciaban la vida por la gloria y les producía contento la idea de morir por la patria. Las mujeres, como de España, aportaban a la defensa toda la exquisidad de su gesto y de su hermosura.

Las granadas enemigas, que caían destructoras sobre las casacas misérrimas y se aplastaban impotentes en el granito de la Catedral augusta, sin conmover apenas el poderoso organismo de piedra, no asustaban a los gerundenses: su valor incomparable y aquella obstinación invencible propia de los mártires, hacían posible el milagro de que la pequeña ciudad incomunicada, aislada en un extremo de la península, rodeada de baterías, sosteniase durante muchas semanas sin recibir refuerzos ni auxilios, llegando a menudo sus defensores a aventurarse temerariamente más allá de las murallas para combatir a las falanges napoleónicas. Soldados y paisanos, clérigos y seglares, ricos hombres y humildes artesanos, y mujeres virtuosas y pobres hijas del vicio rivalizaban en la defensa.

Los días de agonía transcurrían interminables y la Segadora de obscuras órbitas guadañaba infatigablemente las pobres vidas. Como los hospitales eran insuficientes para alojar los heridos, éstos llenaban los templos, y la Catedral era una inmensa enfermería donde, ante las imágenes impasibles de los altares, las víctimas se contraían dolorosamente. Las medicinas escaseaban; comenzaba a faltar la asistencia; labios ressecos imploraban el agua cada vez más rara, pues el enemigo destruía las conducciones para dar más eficacia al bloqueo. La peste y el hambre no tardaron en aparecer. Los cadáveres quedaban insepultos llenando de miasmas el ambiente. No se veía en las mujeres el sello augusto de la maternidad, y las criaturas morían de inanición en el regazo materno, en que se habían agotado las dulces fuentes de la vida.

Los defensores ya no eran más que espectros, pero tenían corazón y estaban poseídos de la voluntad del sacrificio; espectros abrazados a una bandera, fantasmas de carne miserable con los ojos llameantes de una gloriosa idealidad. De esta manera las águilas imperiales, mil veces victoriosas, jamás detenidas en su empuje formidable, contempladas desde lo alto de las Pirámides por el asombro de cuarenta siglos, caían

abatidas bajo los muros de la ciudad pequeña, aislada entre sus ríos y sus montañas.

Las necesidades de nuestro mundo, el anhelo de las alegrías más puras y el mismo instinto de conservación, habían desaparecido. Gerona ya no sería más que una sola alma, y la ofrendaba en un solo impulso a la Inmortalidad, como una flor ardiente perfumada de sangre. Gerona se desangraba gozosa, en su ideal de dar vida a España y al pasado. El sacrificio espiritualizaba los rostros afinados por las privaciones físicas y empalidecidos por el sufrimiento. Las manecitas albas y armoniosas de las muchachas provincianas, que poco antes bordaban en la paz del hogar, entretegiendo amores, ahora preparaban vendas, ponían el bálsamo de sus cuidados en las heridas abiertas como labios quejumbrosos, y, si era preciso, ayudaban a cargar los fusiles. Los niños, que poco há jugaban a la guerra por las calles estrechas y silenciosas, corrían ahora envueltos en el humo de la pólvora. Las mujeres abandonaban los lares—ya no había más que un gran lar trágico que era la ciudad—y se organizaban también para la defensa. Un hombre pequeño y nervioso, por el cual Gerona, antes que rendirse se convertiría en un cementerio,—Alvarez de Castro!—daba lacónicamente, con aquellas frases a veces duras y crueles que la Historia ha esculpido, las órdenes de resistencia a todo trance.

De vez en cuando, a pesar de aquella disposición al heroísmo, las gentes pensaban en la paz. La ebriedad del martirio cesaría entonces por algunos momentos, y por encima de España y de Gerona, de las venerables instituciones en peligro, de la tradición por la que se luchaba, los hombres pensarían en los seres queridos, en el pequeño comercio, en el trabajo apacible y santo. Las doncellas evocarían con añoranza los días de paseo, las horas de amor bajo los árboles y las dulces palabras del enamorado que hacen ruborizar inefablemente a las vírgenes. Los artesanos contemplarían con tristeza las herramientas del trabajo abandonadas en los talleres desiertos. El herrero añoraría la música solemne del martillo cuando golpea el yunque y levanta un chisporroteo de oro, animando de un extremo a otro la calle silenciosa. ¿Cómo pensaría el labrador en sus campos abandonados a las puertas de la ciudad, profanados por los corceles del sitiador! Y el hombre de mar, que vino a engrosar la hueste de iluminados o de locos, ¿no desfallecería también ante la visión intensa de sus barcas surcando las aguas de azur, en busca de los peces que espejean en las redes? No

dejaría el sacerdote de pensar en la liturgia patriarcal, cuando sus fieles apenas soñaban en la invasión. Y el maestro, al penetrar en el aula vacía, ¿no experimentaría una tristeza invencible al recordar a los pequeños que ahora corrían hambrientos y casi desnudos sobre las ruinas?

Así no faltarían gentes que pensarían en la rendición y acariciarían la idea de acabar pronto, aun ante la perspectiva de la odiada dominación extranjera. Algún caballero estudioso y discreto, influido tal vez por la lectura de los enciclopedistas, sentiría también el encanto lejano de la Corte de Bonaparte y de aquel París turbulento que ya entonces era el hogar de las ideas más atrevidas y el laboratorio de todas las innovaciones.

Pero todas estas dudas, aquel despertar a la realidad, los mandatos del instinto de vivir y de gozar, y los gritos de la individualidad rebelde a todo yugo, desaparecían en seguida. El solar donde nuestros antepasados habían nacido y en donde se hundía la raigambre del pensamiento colectivo devenían conciencia. Y entonces era verdaderamente España entera—sus llanuras, sus montañas, sus mares, sus ríos, sus monarcas, su clerecía, su historia, sus instituciones seculares, sus conquistas y sus derrotas—que palpitaban en el corazón de los defensores de Gerona! Y un hálito misterioso que surgía de lo más profundo de la raza, hacían ondear, bajo la lluvia de plomo, la bandera que la crispada mano de sus moribundos sostenía en alto.

Llegó la hora suprema del martirio y de la gloria. El número de los sitiadores que era de cinco mil en la primera expedición de 1808, ascendía a treinta mil en las postrimerías de 1809. Todas las torres que protegían la ciudad fueron tomadas después de encarnizados combates. Montjuich cayó por fin en manos del enemigo: sus fosos quedaron llenos de cadáveres: bandadas de cuervos oscurecieron la montaña. Los obuses habían abierto profundas brechas en los baluartes, y en algunos sitios los supervivientes, famélicos, comenzaban a aceptar los panecillos que los franceses les ofrecían clavados en las puntas de sus bayonetas. La Catedral, intentaba atraer, con la voz de sus campanas, la última esperanza de salvación. Las lámparas que iluminaban los santos de las hornacinas morían, sin una mano devota que las renovara. En las tinieblas, las antorchas ponían resplandores trágicos de la desolación infinita.

Y así llegó el día 11 de Diciembre de 1809 en que, entre los honores tributados al heroísmo, salió de la ciudad como procesión de fantasmas en luto, la gente que había sobrevivido a los sitios. Y de esta manera Gerona vencida, Gerona exangüe, Gerona muerta, entró en la inmortalidad.

CARLOS RAHOLA

(De *Nuestro Tiempo*).

Informació

Mort del Cardenal Vives

Es mort a Roma el Cardenal Vives i Tutó, il·lustrat fill de Catalunya, que molts anomenaven, familiarment, Vice-Papa.

En Josep Vives i Tutó, o sigui el pare Josep Calasanç de Llavaneres, nasqué el 15 de febrer de l'any 1854 al poble de Sant Andreu de Llavaneres, un dels més pintorescos i ben situats de la nostra vella costa llevantina.

La vocació que'l dugué a l'ordre Franciscana se manifestà en ell de molt jove, car ja a l'any 1869, als quinze anys d'edat, emprengué el viatge a Amèrica per a ingressar a la Comunitat dels PP. Caputxins de Guatemala, dins la qual vestí l'hàbit sever del «povaretto» d'Asís el dia 11 de juny del mateix any.

El P. Vives feu els seus vots simples l'any 1870 i començà l'estudi de la Filosofia dirigit pel P. Frà Ignasi de Cambrils. Al cap de dos anys passà a Califòrnia, on feu sos vots solemnes, fixant més tard la seva residència a Tolosa de França. D'allí tornà encara a Amèrica, i en vingué al cap d'un any per a ésser ordenat sacerdot.

El 78 fou guardià del convent de Perpinyà i director de la Escola Seràfica establerta a Tolosa. Però a l'ésser expulsades de França les ordres religioses, tornà a la Catalunya de la banda d'aquí, establint-se a Igualada.

En 1883 el Comissari apostòlic dels Caputxins a Espanya l'envià a Roma per a arranjar el Comissariat a les demés províncies de l'ordre, posant-lo en l'immediata dependència del general. Llavors fou agregat a la Cort Pontificia i nomenat per Sa Santetat, en 1887, teòleg i consultor del Suprem.

Afiliat a la nova província ibèrica del Sagrat Cor de Jesús, en la formació de la qual havia pres part, fou nomenat primer custodi general per a les províncies de Toledo i d'Aragó, amb facultats amplíssimes per a organitzar-les completament.

El seu treball sens descans, li donà abans d'hora un aspecte de vellesa; mes potser era millor un aspecte venerable. A més d'haver merescut arribar a consultor de les principals Congregacions apostòliques, d'haver-se encarregat de delicadíssimes missions i d'haver alcançat moltíssims càrrecs i títols que no tenim espai per a enumerar, foren tants els seus treballs publicats, tant d'elevada teologia com senzillament pietosos, que si no hagués sigut tanta la seva virtut bastarien per a portar-lo a la gloria dels catalans il·lustres.

Després de tant brillant carrera, Sa Santetat Lleó XIII l'elegí per a un dels dotze cardenals que nomenà en 19 de juny de 1899.

Així que fou nomenat cardenal, amb el títol de Sant Adrià, i prefecte de la Sagrada Congregació de Religiosos se desenrotllà en el nou camp que li era obert el seu zel i la seva incansable activitat en els que havia posat l'immortal Pontífex Lleó XIII les seves esperances.

El seu treball quotidià, intensíssim, dedicat tot eil al despatx dels assumptes que la Santa Seu li havia confiat, donà profitosos fruits i obrí amplaria en la marxa de les Congregacions romanes, servint la seva

obra no poc per a la reforma que portà a cap després Pius X.

Entrà, després, a formar part de les Sagrades Congregacions del Sant Ofici, dels Sagraments, Propaganda, Propaganda per als afers del rite oriental, del Index, dels rites i dels afers eclesiàstics extraordinaris.

En totes elles donà proves de la seva gran ciència, sabiduria i prudència, fent brillar la seva personalitat principalment en les del Sant Ofici, Propaganda dels afers eclesiàstics extraordinaris, i més que en cap en les del Index i en la dels Sagraments, congregació preferida pel Sant Pare, el qual hi hà dedicat preferent atenció revolucionant per complert les costums establertes en el poble, relatives a la Santíssima Eucaristia, i en qual reforma fou el Cardenal Vives un dels seus bàculs més fermes.

No prou contenta encara la santetat de Pius X de la llum esplendorosa que brollava de la superior mentalitat del cardenal català, li confià el pès de les comissions per els Estudis Bíblics, per l'obra importantíssima de la preservació de la fè, i sobre tot en la de la Codificació del Dret Canònic que és un dels afers preferents del Vaticà, en la que s'ocupen notabilitats mundials i que era abans d'emmalaltir-se l'il·lustre Cardenal, una de les seves principals ocupacions.

Ademés era nomenat protector de nombroses corporacions religioses, essent el Cardenal que més en tenia actualment.

En les festes del cinquantenari de "Mireio"

Una adhesió ministerial categòrica al regionalisme.

Veusaquí com la exposa l'informació del gran dinar oficial del primer dia de les festes.

El venerable i entusiasta felibre Arnavielle («L'Arabi»), dirigint-se an en Mistral, president de la taula, li va demanar la paraula en nom dels regionalistes, i amb gran eloqüència va desenrotllar el tema: «Com està involucrada l'idea de Patria dins de les llengües?», i molt lògicament arribà a la deducció de que la llengua provençal no havia pas d'ésser combatuda—com

ho és massa sovint encara—a l'escola pública, sinó que, al contrari, hi hauria d'ésser ensenyada.

El cronista diu que mentiria si digués que aquestes paraules, caigudes al mig d'aquells elements politicastes i funcionaristes, colzeant-se amb els provençals aferrats a llurs tradicions i imbuïts pels ideals regionalistes, no havien causat en alguns dels presents una inquietut generatiu d'un discret malhumor.

Però, veusaquí que, per a completar l'escàndol, el subsecretari d'Estat s'aixeca per a fer una professió de fè regionalista i categòrica, sense cap restricció, exclusiva de tot punt de vista polític.

M. Leon Berard, és un jove diputat polític, antic secretari de la Conferencia i de M. Poincaré. Desde fa molt temps, en el Bearn, ell va pendre part al moviment de regeneració provincial, i, elegit (coratjosament ajudat—ell mateix ho ha confessat—en sa elecció, per la facilitat que té en parlar bearnès), ell ha quedat i creu deu quedar fidel a les doctrines, a les quals, fa vint anys, a Pau, feia solemnnial adhesió.

Responent an en Mistral, li agrai coralment l'haver evocat el record del rei bearnès: «el més popular dels nostres reis, aquell que tingué la satisfacció de realitzar la reconciliació nacional i amb el qual el republicà més reconsegurat transigria.»

Considereu l'efecte d'aquestes paraules, ressonant allí, on d'una part hi havia els regionalistes de Saint Remy, on hi hà una vigorosa «Associació Enric IV»—que és la secció local de l'Action Française—i de l'altra part aquells consellers generals asseguts a l'entorn de la taula oficial...

Però, heu's-aquí que agravant l'incident, després d'un molt delicat elogi d'En Mistral, M. Leon Berard, reprenent textualment la paraula del felibre Arnavielle i fent clarament al·lusió al seu brindis «Com està involucrada l'idea de Patria dins de les llengües?», proclama que és una superioritat intel·lectual i moral el tenir per a tot ús dues llengües i que *no és just que l'una sigui subordinada, subalternada a l'altra.*

Inútil és dir que els regionalistes ven remarcant amb llurs aplaudiments entusiàstics les inesperades declaracions del representant del Govern, subrallant amb «estramboid», amb joia i esperança, la coincidència d'un ministre de la República i del venerable felibre «L'Arabi» sobre els principis essencials de la doctrina regionalista.

Càtedra de Llengua Catalana

XII

1—Es un fet constant la palatalització de la l inicial en els mots populars.

lana	llana	upium	llobí
laborat	llaura	lepore	llebre
lacte	llet	leve	lleu
littera	lletra	lectu	llit
lingua	llengua	locu	lloc
libra	lliura	luna	lluna
linu	lli	lucin	llug
laudat	lloa	liciu	lleixiu

En els mots savis, o sia llatínismes recents, s'ha conservat la l, com en: *linfa, litografia, lívid, logaritme*, etc. Hi hà algú mot savi amb l palatal, com *llatí*.

Per paral·lisme devagades diem ll en lloc de l, com en: *lliberal*, que s'ha fet freqüent per *liberal*; *llògic* per *lògic*. En aquest darrer cas pot constatar-se una assimilació amb la g que és palatal.

Es difícil moltes vegades determinar si es pot admetre aquesta ll.

2—També es palatalitza la l doble intervocàlica.

caballu	cavall	bellu	bell
gallu	gall	sella	sella
valle	vall	satullu	sadoll
pullu	poll	eccuille	aquell

En els mots erudits, com *collegi, intelligència, illustre, excellent*, no hi hà palatalització.

El cast. elimina la doble *l* quedant *l* senzilla, però el cat. la conserva; mes per influència castellana les dues darreres generacions l'han també eliminada del cat. en els mots savis. Cal fer un esforç pera conservar aquest sò doble.

Una perturbació introduïda en aquest cas és la de considerar els pseudo-derivats com veritables derivats. Així alguns han cregut que de *metall* se fa *metallurgia* amb *l* palatal, però no's pot admetre això en una paraula tant savia com aquesta, i així ha de fer-se *metal·lurgia*, com *crystal·lografia*, malgrat *crystal·l*. A l'inversa de *constel·lació* no s'ha de fer *estel·la*, sinó *estela* i *estelat*, que són mots populars.

Igual que en cat. pasa en fr., *stella*, *etoile* i *villa*, *vile*, escrit després *ville* per una preocupació etimològica.

3—Un altre origen de la *l* palatal són els nexes llatins següents:

<i>li</i>	<i>le</i>	<i>palea</i>	<i>palla</i>
		<i>folia</i>	<i>fulla</i>
		<i>alliu</i>	<i>all</i>
		<i>malleu</i>	<i>mall</i>
		<i>muliere</i>	<i>muller</i>
		<i>filii</i>	<i>fill</i>

c'l (resultant de la supressió d'una *u*)

<i>oc'lu</i>	<i>ull</i>
<i>battac'lu</i>	<i>batall</i>
<i>spec'lu</i>	<i>espill</i>
<i>vet'lu</i>	<i>vec'lu</i> <i>vell</i>
<i>genuc'lu</i>	<i>genoll</i>
<i>apic'la</i>	<i>abella</i>

Tenim, doncs:

<i>l</i>	<i>ll</i>
<i>ll</i>	<i>ll</i>
<i>li</i>	<i>ll</i>
<i>c'l</i>	<i>ll</i>

Antiguament la *l* palatal provinent de *l* inicial la representaven per *l*, però això és impossible per les confusions que duria.

En els casos *li* i *c'l* la ortografia mig-eval és *yl*; així: *trebayl*, *fiyl*, *fuyla*, *payla*, *genoyl*. Aquesta diferencia ortogràfica segons l'origen, existeix fins en la pronunciació, puix mentre's mallorquins, empordanesos, els de la costa, entre altres, diuen *cavall*, diuen també, *trebay*, *fuya*, *genoy*. Fins es nota en certs mots a Barcelona, on diuen *abeia*, *ceia*, *fiol*, (de *filolu*) *uial* (de *oc'lual*), *lletia* (de *lentiela*).

La solució que s'ha generalitzat avui per a la *l* palatal és escriure *llana* i *orella*, conformant-se amb la desaparició de la *l* doble dels mots com *il·lustre*.

Una solució per a no fer desaparèixer aquest sò doble és la d'escriure *il·lustre*, però així la paraula apareix dividida; el mateix inconvenient té la grafia *il·lustre*.

S'ha proposat també escriure *illustre*, *llana*, *sellà* i *orella*, confonent dos sons en un sol signe, cosa de greu inconvenient sobre tot en paraules poc conegudes.

Hi hauria una altra solució que encara ningú ha proposat i que tindria avantatges: convenir que *ll* representa un sò palatal, però entre vocals necessita una *y* al davant,

paral·lelament al sò de *x* escrit entre vocals *ix*; així tindriem: *illustre*, *llana*, *seylla* i *oreylla*.

Tambe hi hà la solució de representar la *l* palatal per un signe nou, i dins d'aquest criteri cabria ço que proposà En Melcior Cases, que és generalitzar el signe tradicional *yl*, invertint-lo (*ly*) per evitar grafies com *ylana*; escrivint, doncs: *lyana*, *orelya*. També ço que alguns han proposat, ço és, adoptar la combinació *els* del prov. i del port., que no és tradicional en el cat. També hi cabria emprar una lletra del nostre alfabet amb un diacrític, essent preferible el signe que té el polonés per a representar la *l* no palatal. Això darrer tindria inconvenients de caràcter tipogràfic i dificultaria la difusió del català.

Convindria encara conservar la diferencia de les dues palatals; la provinent de *l* inicial i la provinent dels nexes *li* i *c'l*; els antics feien aquesta distinció (*sella*, *fiyla*), com també es nota en la pronunciació d'alguns dialectes. Es per altra banda una diferenciació que fan tots els idiomes novo-latinis; segons el quadro següent:

	port.	cast.	fr.	it	rum.
<i>cas sella</i>	<i>l</i>	<i>ll</i>	<i>l</i>	<i>ll</i>	<i>l</i>
<i>cas filla</i>	<i>eh</i>	<i>jl</i>	<i>ill</i>	{ <i>gli</i> <i>chi</i>	{ <i>i</i> <i>chi</i>

= Camiseria
i Corbateria

Boqueria - 32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT =
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
= de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertextuals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:

Carretera de Ribas, 279

(SAGRERA)

Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes

Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:

Levallois Perret

(PARIS)

Chassis de turismo de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancias sanitaries.

Per transports de 1 1/2, i de 3 toneladas i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents

La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA

MINERO : MEDICINAL

NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo en carnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach